

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Ja, de borde ju ha frågat”

- en kvalitativ studie om brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik och deras upplevelser av brottsofferstöd

Socionomprogrammet
C-uppsats

Författare:
Sara Nylander
Sandra Hansson

Handledare:
Stig Grundvall

Tack

Vi vill tacka de starka kvinnor som har delat med sig av sina erfarenheter och därmed gjort vår studie möjlig.

Vi vill även ge ett stort tack till vår handledare Stig Grundvall som genom god vägledning och konstruktiva råd stöttat oss och fört oss framåt i vårt uppsatsarbete. Det har varit väldigt lärorikt och vi är tacksamma för dina värdefulla synpunkter under hela uppsatsprocessen.

ABSTRACT

Titel: ” Ja, de borde ju ha frågat”

Typ av arbete: C-uppsats, Institutionen för socialt arbete,
Göteborgs Universitet

Författare: Sara Nylander och Sandra Hansson

Nyckelord: Brottsoffer, brottsutsatt, missbruk, brottsofferstöd, det idealiska offret,
symbolisk interaktionism

Syftet med vår studie har varit att undersöka hur brottsutsatta kvinnor som har eller har haft en missbruksproblematik upplever sitt behov av stöd efter att de utsatts för någon form av brott. Med studien har vi även haft ett delsyfte där vi ville undersöka om kvinnorna identifierar sig själv med bilden av ett brottsoffer eller inte.

Våra frågeställningar har varit:

- Vilket behov och vilken form av stöd upplever kvinnorna sig ha efter att de utsatts för brott?
- Har det förekommit någon form av stöd efter att kvinnorna varit utsatta för ett brott?
- Hur har detta stöd sett ut?
- Upplever kvinnorna att de är ett brottsoffer?

Brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik har svårt att själva se sitt behov av stöd. Det kan bero på att de inte identifierar sig med bilden av ett brottsoffer då de anser att de valt att leva i en värld där de vet att risken att utsättas för brott är påtaglig. För att få en större förståelse kring kvinnornas upplevelser så har vi använt oss av symbolisk interaktionism som övergripande teori samt begreppet ”det ideala offret”. Vår empiri har vi samlat in genom fyra kvalitativa intervjuer med brottsutsatta kvinnor som har haft en missbruksproblematik. I analysen har vi utgått ifrån centrala teman som vuxit fram under bearbetningen av empirin. Av studiens resultat får man en bild av att samhällets

normer och värderingar avspeglar sig i kvinnornas sätt att se på sig själv, vilket påverkar deras handlingsförmåga att söka stöd efter att de utsatts för brott.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte.....	5
1.2 Frågeställningar	5
1.3 Avgränsningar	5
2. Bakgrund	6
2.1 Problemområde.....	6
2.2 Begrepp.....	7
2.2.1 Missbruk	7
2.2.2 Brottsoffer/brottsutsatt.....	8
2.2.3 Brottsofferstöd	9
3. Tidigare forskning	10
4. Teoretiska perspektiv	13
4.1 Det idealiska offret	13
4.2 Symbolisk Interaktionism.....	14
5. Metod	17
5.1 Kvalitativ metod	17
5.2 Den kvalitativa intervjun	17
5.3 Urval	19
5.4 Förförståelse	20
5.5 Forskningsetiska överväganden.....	21
5.6 Analysmetod.....	22
5.7 Validitet	22
5.8 Reliabilitet	23
5.9 Generaliserbarhet.....	23
5.10 Metodproblem	24
6. Resultat och analys	25
6.1 Tema 1	25
6.2 Tema 2	28
6.3 Tema 3	32
6.4 Tema 4	38
7. Slutdiskussion	43
7.1 Förslag till vidare forskning	46
8. Referenser	47
9. Bilagor	49

1. Inledning

Jag promenerar fram längs gatan, det är en lugn och skön sommarkväll. Jag går och funderar på vad jag ska göra i helgen då jag möter en kvinna. Jag tittar upp och möter hennes blick, men tittar snabbt bort igen. Trots att våra blickar bara möts flyktigt så hinner jag ändå registrera att kvinnan är blåslagen och har sår i ansiktet. Det rinner lite blod längs med hennes kind. Men jag stannar inte upp och frågar hur hon mår, eller om hon behöver hjälp med något. Istället slår jag bara ner blicken och vänder mig bort från henne. Jag skäms över mig själv, för jag förstår att kvinnan blivit utsatt för grovt våld. Hur kommer det sig att jag inte reagerar? Jag fortsätter min promenad, men bilden av kvinnan har etsat sig fast på min näthinna. Jag vet varför jag inte stannade upp och frågade kvinnan om hon behövde hjälp. Innerst inne vet jag det, men det är inget jag vill erkänna för mig själv. Kvinnan som var blåslagen var inte bara en kvinna som utsatts för brott i form av grovt våld, hon var även missbrukare. Jag valde att ursäkta det som hade hänt kvinnan med att hon hade missbruksproblem.

Händelser av detta slag utspelar sig i vårt välfärdssamhälle flera gånger varje dag. De människor som väljer att se en missbrukande kvinna framför det brott som hon utsatts för kan både vara vanliga individer som ingår i vårt samhälle, men också professionella yrkesverksamma inom socialt arbete och sjukvård. Vi tror att om alla enskilda individer stannar upp och reflekterar över sitt beteende och funderar på om man någonsin mött en kvinna som vi beskrev inledningsvis och valt att ignorera henne så tror jag många av oss svarar ja. Vi anser att det är först när alla stannar upp och tar sitt eget ansvar som förändring blir möjlig.

Intresset för vårt undersökningsområde uppkom när vi såg att en forskargrupp, bestående av professor Ingrid Sahlin, Ninni Carlsson, Ulf Borelius, Ulla-Britt Wennerström och Stig Grundvall, bedrev ett treårigt forskningsprojekt som finansierades av Göteborgs Stad och Brottsoffermyndigheten. Syftet med projektet var att kartlägga och utvärdera brottsofferstödet i Göteborg. Denna forskargrupp sökte ett antal C- uppsatsstudenter som var intresserade av att samarbeta med forskargruppen. Vi valde att skriva vår studie inom detta område med inriktning på brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik .

Vi satte oss ner och funderade över vad det kan bero på att kvinnor med missbruksproblematik blir bemötta på detta sätt. Intresset ökade ytterligare då vi insåg att forskningen inom området är eftersatt. Med detta som bakgrund ställde vi oss frågan: Får dessa kvinnor stöd efter att de utsatts för brott, söker dessa kvinnor något stöd och vet de vart de kan vända sig för att få stöd?

Vår undersökning kan komma att bli den del av det projekt som forskargruppen driver. Vid färdigställandet av vår studie kommer allt material att överlämnas till dem. Resultaten kan även användas i andra forskningssammanhang.

1.1 Syfte

Vår forskning syftar till att kvalitativt undersöka hur kvinnor som har eller har haft missbruksproblematik upplever sitt behov av stöd efter att de har utsatts för någon form av brott. Vi vill även undersöka om kvinnorna fått något stöd när de utsatts för brott och hur detta stöd har sett ut. I vår studie har vi även ett delsyfte där vi vill undersöka huruvida de brottsutsatta kvinnorna med missbruksproblematik identifierar sig med bilden av ett brottsoffer eller inte.

1.2 Frågeställningar

- Vilket behov och vilken form av stöd upplever kvinnorna sig ha efter att de utsatts för brott?
- Har det förekommit någon form av stöd efter att kvinnorna varit utsatta för ett brott?
- Hur har detta stöd sett ut?
- Upplever kvinnorna att de är ett brottsoffer?

1.3 Avgränsningar

Enligt Kvale (1997) är det viktigt i en kvalitativ forskningsstudie att man avgränsar sitt urval så specifikt som möjligt. Vi har därför valt att intervjua fyra stycken kvinnor som har eller har haft missbruksproblematik. Kvinnorna ska någon gång under sitt pågående missbruk ha varit utsatta för någon typ av brottslig händelse som vållat skada mot den egna personen. Med detta menar vi att brottet både kan ha varit brott mot person, men kan även innefatta egendomsbrott. Vi har valt att inte ha några kriterier som rör brottets karaktär. Kvinnorna som inkluderas i vår undersökning är över 18 år och bosatta i Göteborgs Stad. Vår studie fokuserar inte på själva brotts handlingen, utan mer konsekvenserna av händelsen.

Studiens fortsatta disposition:

Utifrån ovannämnda syfte och frågeställningar har vi valt att inleda denna studie med att presentera ett kapitel som handlar om hur vi arbetade för att vidga vår teoretiska kunskapsram kring vårt valda problemområde. I detta kapitel kommer vi även att beskriva de begrepp som vi valt att använda oss av i vår studie. Därefter följer ett avsnitt som berör relevant tidigare forskning som har upprättats kring vårt valda problemområde. I nästkommande kapitel handlar det om vilka teoretiska perspektiv som både väglett oss genom hela uppsatsprocessen men även som vi använt oss av för att analysera vårt empiriska material. I metodkapitlet beskriver vi vårt arbetssätt och hur vi gått till väga under hela undersökningen. Slutligen presenterar vi ett kapitel med resultat och analys som följs av en slutdiskussion kring vår insamlade empiri.

2. Bakgrund

I detta kapitel redogör vi för vårt problemområde och hur vi gått tillväga för att kartlägga forskningsområdet. Vi redogör för hur vi har sökt efter tidigare forskning för att skaffa oss ytterligare kunskaper om området. Vi definierar även några centrala begrepp.

2.1 Problemområde

Enligt Larsson (2005) och Kvale (1997) är det viktigt att ha goda kunskaper och vara väl införstådd i problemområdet och faktorer som påverkar fenomenet man vill undersöka. För att vidga vår teoretiska kunskapsram började vi med att göra en kartläggning av vårt aktuella problemområde i form av att se vad som producerats och upprättats inom denna forskningsdisciplin. Vi började med att söka efter tidigare forskning genom de olika databaser som finns att tillgå genom UB. Dessa var: GUNDA, LIBRIS, PsycINFO, och Social Services Abstracts. De sökord vi använde oss av var: *Brottsoffer, brottsutsatt, victim, brottsofferstöd, stöd, support, viktimitologi, victimology, viktimisering, missbruk, abuse, kvinnor, utsatthet, brottsofferjourer och kvinnojourer*. Det visade sig att var svårt att finna tidigare forskning som berör brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik.

Den forskning vi hittade via UB rörde mest brottsoffer och brottsofferstöd på generell basis. Vi fortsatte vår sökning efter tidigare forskning via sökmotorn Google på Internet i hopp om att finna mer specifik forskning rörande vårt område. Det visade sig att det var något lättare att finna tidigare forskning via Google. För att ytterligare vidga vår kunskapsbas kring vårt problemområde ville vi ta reda på vilka verksamheter i Göteborg som kvinnor med missbruksproblematik kan vända sig till för att få stöd efter att de varit utsatta för brott. Vår bedömning var att vi senare i forskningsprocessen skulle kunna göra bättre metodiska och strukturerade val angående vad vi ville ha med i studien.

Vi började vår granskning genom att studera fenomenet mer generellt dvs. titta på verksamheter som vänder sig till kvinnliga brottsutsatta. Vi fann att brottsofferjouren och kvinnojourerna var de verksamheter vars huvudsakliga uppgift är att hjälpa och stödja brottsutsatta kvinnor i Göteborgs Stad. Brottssofferjouren finns till för alla brottsoffer oavsett kön, ålder, etnicitet och klass. Nästa steg i vår granskning var att ta reda på om dessa verksamheter vänder sig till kvinnor med missbruksproblematik. Resultatet av vår granskning visade att endast en av kvinnojourerna i Göteborgs Stad tar emot brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik. Denna kvinnojour var Villa Karin som fungerar som ett stödboende för kvinnor med missbruksproblematik och de erbjuder även ett skyddat boende för brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik. Detta bekräftades även av Christin Weikel Lindberg som arbetar på Kvinno- och tjejjouren ADA som vi hade kontakt med i initialskedet av vår kartläggning av brottsofferstödet till kvinnor med missbruksproblematik. Anledningen till att vi tog denna kontakt var att vi under vår granskning fann att Kvinnojouren ADA, i Göteborg, bedrev ett forskningsprojekt som handlade om brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik, vilket vi ansåg som väldigt intressant för vår forskning (<http://www.kvinnojouren-ada.nu/projekt>). Kontakten togs via mail där vi efterfrågade mer information kring deras forskningsprojekt och vad det gick ut på samt om de på kvinnojouren på något sätt kommer i kontakt med den målgruppen som vårt forskningsprojekt handlar om. Dessvärre var deras forskningsprojekt inte pågående för tillfället men vi fick däremot information om att det endast finns tre stycken verksamheter som erbjuder stöd till kvinnor med missbruksproblematik efter att de har varit utsatta för ett brott. Två av

dessa verksamheter fanns i Stockholm och en i Göteborg, varav den verksamheten som fanns i Göteborg är tidigare nämnda Villa Karin.

I resultatet av vår kartläggning angående vilka verksamheter som erbjuder brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik stöd kan man konstatera att utbudet av verksamheter till denna målgrupp är bristfällig. Det vi kommit fram till i vårt resultat kan ytterligare styrkas av en nyutkommen studie som Ulf Borelius (2009) vid Göteborgs Universitet har sammanställt. Studien är en kartläggning av vilka verksamheter i Göteborgs Stad som bedriver och erbjuder brottsofferstöd till individer som utsatts för brott. Studien baseras på 253 telefonintervjuer med yrkesverksamma inom olika verksamheter. Till skillnad från vår kartläggning, där vi fann endast *en* kvinnojour som erbjuder stöd till brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik, visade denna studie att det fanns *tre* verksamheter som riktade sig till denna målgrupp, varav två av dessa kunde erbjuda skyddat boende. En av verksamheterna erbjöd endast stödsamtal. Vilka dessa verksamheter är framgår inte av studien. Detta resultat gjorde att vårt intresse för vårt forskningsområde växte och vi fann allt större anledning till att belysa och beskriva vilket stöd som kvinnor med missbruksproblematik får och behöver efter att de varit utsatta för en brottslig händelse.

Efter vår kartläggning upplevde vi att vi hade fått en djupare kunskap gällande vårt valda problemområde, dvs. brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik och vart de kan finna stöd och hjälp efter att ha varit utsatt för brott.

2.2 Begrepp

För att få en förståelse kring det vi vill undersöka i vår studie så är det viktigt att man klagör några centrala begrepp som vi kommer att använda oss av och resonera kring i vår studie. Begreppsförklaringarna kommer även att underlätta för läsaren att följa med i vårt resonemang genom hela studien. Begreppen vi kommer att förklara är: Missbruk, brottsoffer/ brottsutsatt och stöd.

2.2.1 Missbruk

Det finns flera olika definitioner av missbruk. Den mest förekommande är: När en person genom att använda en drog upprepade gånger ställer till det för sig. Man skiljer även på missbruk och beroende där ett beroende innebär att en person inte längre förmår att styra sitt intag av en drog. Ett beroende kan vara av både fysisk och psykisk karaktär (www.fass.se).

Då det gäller alkohol så finns det inte några skarpa gränser mellan bruk, högkonsumtion, missbruk och beroende. Beroendet sker gradvis efter en längre periods missbruk. Då det gäller narkotika ser det något annorlunda ut eftersom användande av narkotika är en kriminell handling i vårt samhälle. Man talar således om bruk eller ickebruk då det gäller narkotika (Melin & Näsholm 1998). I vårt samhälle ses även användande av narkotika som omoraliskt och oacceptabelt. Med narkotika avses sådana preparat som är narkotikaklassade enligt svensk lag, t.ex. cannabis, amfetamin och heroin.

I vår studie kommer begreppet missbruk endast att inbegripa missbruk som rör sig om alkohol och droger. Vi är dock medvetna om att missbruk är ett vidare begrepp än så och kan röra sig om både matmissbruk, sexmissbruk, maktmissbruk m.m. men detta kommer vi inte beröra i vår studie.

2.2.2 Brottsoffer/brottsutsatt

Begreppet brottsoffer eller brottsutsatt upptogs inte förrän år 1970 i svenska akademins ordbok. Begreppet uppkom i samband med att individer som frivilligt arbetade för dem som utsatts för brott började uppmärksamma att det borde finnas insatser som syftar till att stödja och hjälpa de individer som utsatts för brott (Svensson 2006). Idag finns ingen klar definition på vem som kan betraktas som ett brottsoffer (Lindgren m.fl. 2001). Brottsofferbegreppet är ett begrepp som ständigt förändras i sin innebörd utifrån vem det är som benämner det. För en jurist kan ett brottsoffer vara när man är utsatt för en händelse där lagen bryts, medan det för den enskilda kan vara när man påverkas emotionellt och känslomässigt av händelsen (Ryding 2005).

Brottsofferbegreppet är ett värdeladdat begrepp, vilket oftast uppfattas negativt då få individer varken vill uppfattas som ett brottsoffer av andra eller se sig själv som ett (Svensson 2006). Ett brottsoffer kan ur betraktarens ögon ses som en individ med en svag position och en låg status. Inom brottsofferforskningen har det diskuterats att det inte behöver innebära att en individ får en låg status enbart för att hon blir utsatt för ett brott. Man har även funnit att det finns vissa individer och grupper som är särskilt utsatta för brott. De grupper som oftast ses som särskilt utsatta är kvinnor och barn. Föreställningen om att det finns särskilt utsatta grupper präglar även svensk lagtext där dessa har fått ett starkare skydd i brottsbalken. I brottsbalken förtydligar man att socio-biologiska egenskaper som t.ex. att vara kvinna eller barn samt relationen till gärningsmannen, är faktorer som bör beaktas när man bedömer offrets utsatthet. När en individ definieras som ett brottsoffer innebär det samtidigt att hon kategoriseras som brottsoffer (Ibid). Detta medför även att det finns olika föreställningar om hur ett brottsoffer skall vara samt hur hon bör bete sig (Svensson 2006; Lewin 2002). I vår studie har vi valt att utgå ifrån FN:s brottsofferdeklaration (1985) om vad ett brottsoffer är:

Declaration of Basic Principles of Justice for Victims Of Crime and Abuse of Power Victims of Crime

1. Victims" means persons who, individually or collectively, have suffered harm, including physical or mental injury, emotional suffering, economic loss or substantial impairment of their fundamental rights, through acts or omissions that are in violation of criminal laws operative within Member States, including those laws proscribing criminal abuse of power.

2. A person may be considered a victim, under this Declaration, regardless of whether the perpetrator is identified, apprehended, prosecuted or convicted and regardless of the familial relationship between the perpetrator and the victim. The term "victim" also includes, where appropriate, the immediate family or dependants of the direct victim and persons who have suffered harm in intervening to assist victims in distress or to prevent victimization.

3. The provisions contained herein shall be applicable to all, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, age, language, religion, nationality, political or other opinion, cultural beliefs or practices, property, birth or family status, ethnic or social origin, and disability.

(www.un.org).

2.2.3 Brottsofferstöd

I Sverige uppkom intresset för brottsofferstöd först på 1980-talet. Det var först vid denna tidpunkt som forskare och myndighetspersoner fick upp intresset för vilket behov av stöd som brottsutsattas individer har (Lewin 2002; Ryding 2005). I dagens forskning som avser brottsofferstöd har man konstaterat att om en individ utsätts för brott, så bör denne få ett bra stöd efter brottshändelsen. Stödet kan komma att underlätta för individen att bearbeta det som hon varit med om och utsatts för, vilket kan medföra att hon lättare återhämtar sig efter brottshändelsen (www.bra.se). I dag bedrivs det brottsförebyggande arbetet framförallt av myndigheter och olika intresseorganisationer. Enligt socialtjänstlagen 5kap 11§ så har socialtjänsten följande åtaganden gällande brottsoffer:

11 § Till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp.

Socialnämnden skall särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Socialnämnden skall också särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. Lag (2007:225).

(www.lagen.nu)

Trots att det är socialtjänsten som skall verka för att individer som utsatts för brott skall få stöd så har man inom forskningen konstaterat att samhället är beroende av att det finns ideella verksamheter såsom brottsofferjourer och kvinnojourer, som kan ta emot brottsutsatta individer som är i behov av stöd (Ryding 2005).

Begreppet stöd i vår studie innefattar det stöd en individ kan erhålla från familj, vänner, ideella organisationer och myndigheter. Med ideella organisationer avser vi brottsofferjouren och kvinnojourer. Myndigheter innefattar socialtjänst, sjukvård och polis. Stödet kan innefatta; att bara finnas till för individen, samtal, terapi, vård, stöd vid en anmälan, stöd vid rättsprocess och hjälp att söka materiellt stöd.

3. Tidigare forskning

I vår redogörelse som gäller tidigare forskning vill vi ge läsaren en bred bild av hur situationen ser ut för kvinnor med missbruksproblematik samt förklara deras behov av stöd efter att de utsatts för brott. Den tidigare forskningen som vi valt att presentera fokuserar framförallt på brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik och deras upplevelser/behov av stöd. Vi kommer dock att beröra vissa delar av den generella brottsofferforskningen för att ge en bild av hur eftersatt forskningen som rör kvinnliga brottsoffer med missbruksproblematik faktiskt är. Nedan följer en sammanfattning kring tidigare forskning som vi funnit relevant för vår studie.

I Sverige är alla individer lika inför lagen, vilket innebär att alla människor skall behandlas lika oavsett kön, ålder, ursprung, m.m. (www.riksdagen.se). Tidigare forskning har visat att vissa grupper i vårt samhälle har svårigheter att tillvarata sina rättigheter och göra sin röst hörd (Granström 2004). En av dessa grupper är brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik (www.boj.se:2). Att bli utsatt för ett brott kan av individen upplevas som en väldigt påfrestande händelse och de vanligaste reaktionerna är att individen känner rädsla och ilska (Svensson 2006; www.brottsoffermyndigheten.se). Det kan även förekomma att den utsatta individen reagerar med skuld- och skamkänslor över det som hon utsatts för. På brottsoffermyndighetens hemsida anger de att individer som utsatts för brott inte skall behöva känna skuld och skam för det inträffade, då deras utsatthet aldrig kan bero på dem själva utan att det alltid beror på gärningsmannen (Ibid.). Anledningen till att kvinnor med missbruksproblematik tillhör en grupp där det finns en förhöjd risk att utsättas för brott är oftast kopplat till kvinnans livssituation (www.boj.se:1).

Den tidigare upprättade brottsofferforskningen har främst varit inriktad på vilka individer eller grupper som varit utsatta för brott samt hur omfattande utsattheten har varit. Forskningen har även fokuserat på de rättigheter som brottsoffer har. Det som forskningen inte tagit upp i någon stor utsträckning är vilka behov den brottsutsatta har. En förklaring till varför forskningen har fokuserat på rättigheter kan vara att det är mer intressant ur politisk synvinkel (Svensson 2006).

Att anmäla är att även kategorisera sig som ett brottsoffer

Brottsförebyggande rådets trygghetsrapport från 2008 visade att anmälningsbenägenheten hos individer som utsatts för brott påverkas av situationella faktorer. Anledningen till att en individ avstår från att anmäla är att hon ser brottet som en bagatell. Det största skälet till att en individ anmäler kan bero på att människor känner sig förpliktigade att anmäla dvs. att man alltid måste göra en anmälan när man utsätts för en brottslig händelse, men det kan även bero på att det krävs en anmälan för att individen ska få ersättning för skada från försäkringsbolagen. Enligt undersökningen så har många individer en förhoppning om att en anmälan kan leda till något bra. Rapporten visade även att de brottsoffer som själva begått brott har mindre benägenhet att anmäla. Anmälningsbenägenheten minskar också i de fall där offret anser sig själv vara delaktig i att brottet har begåtts. Viktigt att beakta är att de individer som inte anmäler på grundval av de själva begått brott eller varit delaktiga i ett, aldrig inkluderas i den officiella statistiken då de inte kommer i kontakt med polisen och att de heller inte deltar i undersökningar av detta slag.

Vålds- och sexualbrott som sker i nära relationer tillhör de brott där anmälningsbenägenheten är låg. Faktorer som påverkar detta, enligt trygghetsundersökningen, är att händelsen ofta ses som en privatsak där man vill skydda gärningsmannen samt att man är rädd för repressalier som en anmälan skulle kunna föra med sig (Rapport 2008:12).

I den knapphändiga forskningen som handlar om kvinnor med missbruksproblematik och deras upplevelser av stöd efter att ha varit utsatt för brott får man samma tydliga budskap, nämligen att denna grupp är osynliggjord som brottsoffer (www.roks.se). Den tidigare forskningen beskrivs ofta i en kontext där kvinnorna varit utsatt för våld i nära relationer. De stora statistiska undersökningarna som SCB genomför visar på att kvinnor med missbruksproblematik tillhör en utsatt grupp i samhället och att de löper stor risk att utsättas för upprepade våldsbrott. Trots att det är allmänt känt att våld till stor del förekommer bland individer med missbruksproblematik och att kvinnor är särskilt utsatta för detta våld så har forskning inte prioriterats inom detta område. Det har heller inte upprättats några särskilda instanser dit kvinnor med missbruksproblematik som utsatts för brott kan vända sig för att få hjälp och stöd (Holmberg 2005).

År 2005 färdigställdes en studie, ”*mäns våld mot missbrukande kvinnor - ett kvinnofridsbrott bland andra*”, som tillkommit på uppdrag av Mobilisering mot narkotika (MOB). Då det fanns ett samarbete mellan Stockholm, Göteborg och Malmö inom ramen för MOB samt ett intresse för mäns våld mot missbrukande kvinnor så tillsattes ett forskarlag som skulle studera detta närmare. Syftet med studien var att kvinnor med missbruksproblematik själva skulle få komma till tals och berätta om sina upplevelser samt att läsaren skulle få insyn i forskningsfälten som rör både mäns våld mot kvinnor och missbruk (Holmberg m.fl. 2005). Studien berör även delar som är intressanta för vår studie, nämligen om kvinnorna fått något stöd i samband med att de har varit utsatta för brott och även vilket stöd de önskar att de hade fått. Studien lyfter även fram vilka orsaker det kan finnas till att kvinnorna inte sökt hjälp eller inte ansetts sig själva behöva hjälp. Det ges även en tydlig bild kring hur kvinnornas livssituation ser ut.

Holmberg m.fl. har även kommit fram till att forskningen kring missbrukande kvinnor är eftersatt trots att dessa kvinnor i det offentliga rummet erkänts vara en grupp som är särskilt utsatta då det gäller brott. De kvinnor som har kommit till tals i studien ger en bild av att de utsatts för upprepat våld. Våldet har i störst utsträckning utövats av en man som de haft en nära relation till, men det har även förekommit att kvinnorna utsatts för våld av professionella yrkesverksamma av bägge könen och andra män som kvinnan har varit ytligt bekant eller helt obekant med. Flera av kvinnorna har beskrivit att de blivit erbjudna hjälp av polis, socialtjänst och sjukvård, samtidigt som många även berättar att det våld som de utsatts för har nonchalerats och att hjälp uteblivit (Ibid.).

Att utsättas för kränkande behandling av professionella yrkesutövare är något som även beskrivs i skriften, ”*Världens sämsta brottsoffer – om mäns våld mot missbrukande kvinnor och psykiskt funktionshindrade kvinnor*”, som utgetts av Nationellt Råd för Kvinnofrid. Anledningen till detta är, enligt skriften, att kvinnorna i första hand ses som missbrukare, istället för en kvinna som utsatts för ett brott och som således är ett brottsoffer. Dock beskrivs det även att dessa kvinnor med missbruksproblematik tillhör den svåraste gruppen att närma sig då de inte själva anser sig vara ett brottsoffer. Svaret på varför kvinnorna inte ser sig själva som brottsoffer och i stor utsträckning heller inte anmäler de brott de utsatts för är att kvinnan lever i en relation med en man där de delar

sitt missbruk och sin kriminalitet med varandra. Många kvinnor tror även att mannen är beroende av kvinnan. Det framkom också i denna skrift att sjukhuspersonalen anser att de kvinnor som har en missbruksproblematik är svårmotiverade till en samtalskontakt, trots att de varit utsatta för grovt våld många gånger (Nationellt Råd för Kvinnofrid 2003).

Missbrukarvärlden är mansdominerad och de kvinnliga missbrukarna lever ett extremt utsatt liv där våld och sexuellt utnyttjande tillhör vardagen (Lindgren m.fl. 2004)

I en enkätundersökning som Nationellt Råd för Kvinnofrid genomfört där 40 våldsutsatta kvinnor med missbruksproblematik i Stockholm besvarat visade det sig att alla kvinnor i undersökningen hade varit utsatta för fysiskt och psykiskt våld. De flesta kvinnorna hade uppgett att de utsatt för flera olika typer av våld såsom materiellt-ekonomiskt våld samt sexuellt våld. Det vanligaste var att våldet hade utövats av en närstående och då oftast maken eller sambon. Intressant är att hälften av kvinnorna även uppgett att de utsatts för våld av personer som arbetar på en myndighet, där polis och väktare ofta uppgetts vara förövare. 23 kvinnor hade någon gång anmält det brott de utsatts för till polis. I de fall där kvinnorna valt att inte anmäla handlade det ofta om rädsla för repressalier eftersom det inte är tillåtet att anmäla varandra i missbrukarkretsar. En vanlig föreställning hos kvinnorna var att ingen skulle tro på dem och att de ansåg att de fick skylla sig själva. Dock hade 25 av 30 kvinnor, som besvarade frågan, berättat om det våld de varit utsatta för till någon. Det framgår dock inte till vem de berättat det för (Nationellt Råd för Kvinnofrid 2003).

Sekundär Viktimisering

Att utsättas för kränkande behandling då man söker exempelvis vård eller stöd efter att man utsatts för brott kallas för sekundär viktimitisering. Lindgren m.fl. (2001) skriver i sin bok *"Brottsoffer: från teori till praktik"* att den sekundära viktimitiseringen avser den psykiska stress som individen upplever då omgivningen reagerar på ett sätt som för den brottsutsatta upplevs som negativt. Det kan exempelvis handla om poliser, domstol, socialtjänst eller vårdpersonal som saknar förståelse och kunskap kring hur den utsatta kan känna sig i den aktuella situationen. Det kan även hända att offrets familj reagerar på detta sätt gentemot den brottsutsattes reaktioner efter händelsen. Vidare skriver Lindgren m.fl. (2001) att det är viktigt att bemötandet av de individer som utsatts för brott sker på ett sätt där risken att utsättas för sekundär viktimitisering minimeras.

4. Teoretiska perspektiv

I analysen av vårt empiriska material har vi valt att använda oss av begreppet ”det ideala offret” samt teorin om symbolisk interaktionism. Vi anser att vårt valda begrepp och teorin har hjälpa oss att få en förståelse för vad kvinnor med missbruksproblematik har för behov och erfarenheter av stöd efter att ha varit utsatta för brott. Begreppet och teorin har även gett oss en förståelse för vilka svårigheter som brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik kan uppleva av att söka stöd och be om hjälp efter att de utsatts för brott.

I vår redogörelse av symbolisk interaktionism har vi utgått ifrån George Herbert Mead men även använt Trost & Levins tolkning av teorin.

4.1 Det idealiska offret

Nils Christie är norsk professor i kriminologi och han har myntat begreppet ”det idealiska offret”. Christie (2001) har ställt upp egenskaper som en individ skall ha för att legitimt erhålla statusen som ett brottsoffer. Det ideala offret behöver alltså inte enligt Christie innefatta de individer eller kategorier av människor som oftast ser sig som offer. Dock kan dessa tillhöra kategorin av ideala brottsoffer beroende på vilka egenskaper de har.

Egenskaperna är:

1. Offret är svagt.
2. Sjuka, gamla eller mycket unga människor.
3. Offret är upptaget med ett respektabelt projekt.
4. Hon är på en plats som hon inte kan klandras för att vara på.
5. Gärningsmannen är stor och ond.
6. Gärningsmannen är okänd och har ingen personlig relation till offret.

Om en person som utsätts för ett brott uppfyller dessa kriterier så kommer denna med största sannolikhet att kategoriseras som ett brottsoffer. De två sista punkterna avser gärningsmannens egenskaper i förhållande till den brottsutsatte (Ibid).

Som exempel kan nämnas det lilla barnet som befinner sig på lekplatsen på dagisområdet som plötsligt attackerats hänsynslöst av en man. Barnet och mannen har ingen tidigare relation till varandra. I detta exempel är barnet ett idealiskt brottsoffer eftersom barnet är mycket ungt och är underlägsen mannen både fysiskt och psykiskt. Barnet befinner sig på en plats där hon förväntas vara på dagen och där hon ska vara trygg medan föräldrarna arbetar.

I skriften om Världens sämsta brottsoffer (Nationellt råd för kvinnofrid 2003) fann man att de kvinnor som deltog i deras undersökning inte uppfyllde de kriterier som ett ”idealt brottsoffer”, enligt Christie, bör ha. Istället ses dessa kvinnor inneha egenskaper som exempelvis; aggressivitet, förvirring, kriminalitet, befinner sig utanför de sociala ramarna, har ett ovårdat yttre, anmäler inte utan skyddar istället männen och sina droger.

Den kritik som har riktats mot bilden av det ideala offret är att det skapas en föreställning om att man *inte* är ett brottsoffer om man inte uppfyller de kriterier som Christie ställt upp (Ryding 2005).

4.2 Symbolisk Interaktionism

Symbolisk interaktionism är användbart dels då man vill analysera grupper i samhället på ett allmänt teoretiskt plan och dels då man vill studera socialisationsprocessen som är en specialiserad del av den socialpsykologiska teorin. Socialisationsprocessen kommer vi att förklara närmare längre fram. Trost & Levin (2004) beskriver i sin bok de viktigaste grundtankarna inom symbolisk interaktionism, vilka är en fördel att känna till för att man ska få en förståelse för symbolisk interaktionism. Vi kommer därför att börja med att beskriva dessa grundtankar.

Definition av situationen. Begreppet innebär att en situation är verklig i sina konsekvenser om människan definierar eller uppfattar situationen som verklig. Man kan säga att människor handlar på ett ”om ... så ... ” – sätt. Detta innebär således att en människa i en situation resonerar med sig själv att *om* jag handlar utifrån dessa förutsättningar *så* kommer den andra människan att handla på det sättet. Alltså styr det som människan uppfattar även hennes handlingar och beteende. Trost & Levin (2004) menar att en människa tillskriver verkligheten dess innebörd beroende hur man ser på ett specifikt fenomen. Det perspektiv som människan lägger på en situation bidrar till vår uppfattning om vår verklighet. Även om en människa definierar en specifik situation vid ett specifikt tillfälle och handlar därefter så innebär det att hon nästa gång kan omdefiniera situationen och således handla annorlunda eftersom människan befinner sig i processer som alltid är pågående (Ibid).

All interaktion är social. Vi människor interagerar med varandra genom såväl det talade språket som med kroppsspråket. Detta innebär att all interaktion är social oavsett om vi pratar med andra eller om vi tänker. När vi människor tänker och känner ägnar vi oss åt social interaktionism med oss själva, vi kan inte bara känna utan vi tänker även att vi känner på ett visst sätt (Trost & Levin 2004).

Vi interagerar med hjälp av symboler. De vanligaste symboler som vi människor använder oss av är vårt språk. Eftersom vi lär oss språket steg för steg från det att vi är barn så kan man säga att språket är inlärda symboler. Orden börjar som ljud för att efter hand bli meningar som betyder något. För att ett ord ska bli en symbol så krävs det att ordet har samma mening för oss som för andra i vår närmaste omgivning. Det är alltså först när vi definierar ett ord på samma sätt som andra som de blir symboler (Trost & Levin 2004).

Människan är en aktiv och handlande varelse. Tyngdpunkten inom social interaktionism ligger på att människan är en aktiv och social varelse som ständigt handlar och betar sig. Vi människor befinner oss i en ständig process där inget är statiskt utan allt är föränderligt. Eftersom vi människor är aktiva och definierar situationer på olika sätt så uppstår konsekvensen att det blir svårt att förutsäga hur en person kommer att handla i en specifik situation. Om vi däremot känner till hur en annan människa definierar olika situationer så blir det också lättare att förutse personens handlande (Trost & Levin 2004).

”I” och ”Me”. Mead har skapat begreppen ”I” och ”Me”, som båda finns i jaget. Allt som en individ har varit med om under sin livstid sparas i det som Mead kallar ”Me”. Det är sparat i det aktiva, inaktiva, det omedvetna samt det medvetna minnet. ”Me” är en socialisationsprodukt och det innebär att vi har olika normer och värderingar beroende på vilken kultur vi har växt upp och befinner oss i. Även vårt samvete är en del av ”Me” (Mead 1976; Trost & Levin 2004).

Den andra delen av jaget, som Mead valt att kalla "I", är den aktiva delen av vårt jag. Man kan säga att "I" är det vi aktivt gör och hur vi handlar handlar, dock med bakgrund mot vårt "Me" som är den del av oss som styr och bromsar vårt "I". Direkt efter att vårt "I" har utfört en handling eller sagt något så lagras erfarenheten i vårt "Me" som en symbol. Vårt "Me" och "I" kompletterar varandra på så sätt att vårt "Me" är relativt förutsägbart medan vårt "I" handlar mer spontant. Det är viktigt att komma ihåg att "Me" och "I" endast är teoretiska konstruktioner som används för att underlätta då vi vill förstå ett fenomen. De normer och värderingar som vi människor har integrerat inom oss har vi tillgodogjort oss genom hela vår socialisationsprocess. Dessa normer och värderingar bidrar också till hur och vilka möjligheter vi har att definiera en situation. En människa har således begränsade möjligheter att handla i en situation beroende på hur dennes socialisationsprocess har sett ut (Ibid.).

Nuet. Vi människor finns, definierar situationer och interagerar med symboler i nuet. När vi tänker på nuet så blir det tydligt att vi befinner oss i processer som är föränderliga. Det vi gör just nu blir snabbt ett passerat stadium som inte kommer åter. Människan förändras och är inte densamma som hon var i det nu som var då. Genom att se på nuet på detta sätt så blir det tydligt att man måste se på människan och hennes egenskaper som något som kan förändras över tid. De erfarenheter som vi har gjort som barn *använder* vi oss sedermera av i nuet men det innebär *inte* att vår socialisering och våra tidigare erfarenheter är det som styr varför vi handlar som vi gör i nuet. Det innebär att människan lyfter fram sina tidigare erfarenheter och använder dem för att *förstå* varför hon handlar som hon gör i nuet. Vårt lärande börjar som barn, men fortsätter sedan att utvecklas med åren. Det är som vi tog upp tidigare en ständigt pågående process. De erfarenheter och den lärdom vi tillgodogör oss under vår livstid lagras i vårt minne. Den kunskap och de erfarenheter som vi inte använder oss av ofta lagras även de, men de ligger latent i vårt minne och kan plockas fram vid behov även om det ibland krävs en ansträngning (Troost & Levin 2004).

De Signifikanta andra. En människa är inte social från födseln utan den sociala kompetensen utvecklas efter hand genom socialisationsprocessen. Ett barn socialiseras in i ett samhälle och blir efter hand varse om vilka normer och regler som råder i samhället. Socialisationen börjar redan när barnet föds i form av olika miner och sinnesstämningar från föräldrar och andra närstående. Det är dessa personer som finns i barnets närhet i det tidiga inlärningsstadiet som benämns som de signifikanta andra. Eftersom de signifikanta andra nästan uteslutande utgörs av personer som är viktiga för barnet så är det också de som spelar en stor roll när barnet formar sitt jag och sin föreställningsvärld. Även barnets förmåga att tolka situationer på ett riktigt sätt präglas av påverkan från de signifikanta andra. Det är viktigt att känna till att det kan uppstå en konflikt i barnet då de signifikanta andra inte har samma definition av en situation. Detta kan då lösas med att man antingen omdefinierar en situation eller utesluter vissa av dem (Mead 1976; Troost & Levin 2004).

I vår studie kommer begreppet De signifikanta andra syfta till de viktiga individer som finns med kvinnorna från det att de är små fram till vuxen ålder. De signifikanta andra utgörs av föräldrar och andra närstående och när de blir äldre utgörs de av individer som ingår i deras nätverk.

Den Generaliserade andre. Även begreppet den generaliserande andre har introducerats av Mead. Den generaliserande andre utgörs av det omgivande samhället eller den sociala grupp som omger individen och ger henne ett eget jag (Mead 1976). Genom socialisationsprocessen lär sig människan redan som liten vilka normer och värderingar som finns inom det samhälle eller den sociala grupp som omger henne och hon kommer därmed att anta dessa normer och värderingar som sina egna. Detta innefattar även hennes syn på sig själv, hon kommer att se på sig själv som den generaliserade andre ser på henne. Om vi som människor bryter mot våra normer och värderingar så bryter vi mot den generaliserade andre eftersom det är våra internaliserade normer som utgör den generaliserade andre (Mead 1976; Trost & Levin 2004).

I vår studie kommer den generaliserade andre utgöra den värld där individer som inte har missbruksproblematik ingår i. Denna värld kommer vi att benämna som den fungerande världen. Den generaliserade andra kommer även att utgöra den värld som de brottsutsatta kvinnorna lever i. Denna värld kommer vi att benämna missbrukarvärlden.

Föreställningsvärld

Vår föreställningsvärld är uppbyggd av den tidigare sociala interaktionen innehållande de symboler som till stor del består av verbala ord och meningar. Vår föreställningsvärld är föränderlig och förändras då vår definition av situationen förändras. En människa *är inte* ett visst fenomen utan *handlar på ett visst sätt* utifrån den givna situationen med den givna föreställningsvärlden. Den föreställningsvärld som vi har är ett resultat av social interaktion, sociala processer och kommunikation. De perspektiv som finns i vårt samhälle eller den sociala grupp vi tillhör kommer vi att internalisera genom de sociala kontexterna vi befinner oss i. För att vårt samhälle ska fungera på ett tillfredsställande sätt är det ett måste att alla våra föreställningsvärldar är konstruerade på ett likartat sätt. Det är viktigt att våra föreställningsvärldar till stor del överensstämmer med varandra eftersom ett samhälle inte skulle fungera om människorna som befinner sig i det inte förstår varandra (Trost & Levin 2004).

5. Metod

I detta metodkapitel kommer vi att redogöra för hur vi har gått till väga i forskningsprocessen. Inledningsvis beskrivs vår tillämpade kvalitativa forskningssansats som vi utgått ifrån. Därefter följer ett avsnitt som beskriver hur vi gjort vår datainsamling, vilket urval vi utgått ifrån samt vår förförståelse. Därpå följer ett avsnitt som behandlar vilka etiska aspekter som vi tagit ställning till under uppsatsskrivandet. Till sist beskriver vi vår strategi vid analysen samt ett avsnitt innehållande våra reflektioner kring studiens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. Slutligen redovisar vi en diskussion angående den metod vi tagit i anspråk och metodens för- och nackdelar.

5.1 Kvalitativ metod

I vår studie har vi valt att kvalitativt undersöka vilka upplevelser brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik har av stöd. Den kvalitativa metoden syftar till att ge en ökad förståelse för den verklighet som informanten befinner sig i genom att försöka se det genom hans eller hennes perspektiv. Genom att använda sig av en kvalitativ metod kan man studera det valda fenomenet *inifrån* och därigenom skapa en bättre helhetsbild av det man studerar (Holme & Solvang 1997). Anledningen till att vi valde en kvalitativ metod grundar sig i vårt syfte med studien, nämligen att undersöka de erfarenheter som brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik har av brottsofferstöd. Vi är därmed inte intresserade av faktafrågor, som en kvantitativ metod hade varit tillämplig för, utan vårt intresse ligger i att få fram ett empiriskt material som baseras på känslor, erfarenheter och upplevelser. Detta anser vi alltså att den kvalitativa metoden är mycket användbar för.

För att använda sig av en kvalitativ forskningsmetod i form av intervjuer krävs det att forskaren förlägger mycket tid i form av förberedelser och bearbetning av det aktuella problemområdet eftersom det är viktigt att en forskare har goda kunskaper om det han skall undersöka. Användandet av denna metod är krävande för forskaren eftersom det krävs en väl genomarbetad reflektion och tolkning av det empiriska materialet. Att forskaren förlägger mycket tid till detta är en nödvändighet för att han skall kunna besvara sina frågeställningar samt att resultatet och analysen skall bli en subjektiv beskrivelse av det valda fenomenet som kan innehålla komplexitet i sin beskrivelse (Kvale 1997). Detta är någonting vi har varit medvetna om och därmed arbetat utefter under hela forskningsprocessen.

Vi valde att använda oss av en abduktiv ansats, vilket är en kombination av induktiv och deduktiv metod. Detta innebär att vi har pendlat mellan att utgå från empiri och teori. I datainsamlingen och analysen har våra valda teorier och begrepp bidragit till en förståelse för det ämne vi valt att undersöka (Kvale 1997). Tanken bakom detta metodval var att det är svårt att se vårt valda fenomen utifrån endast ett perspektiv. Vi ville även göra en undersökning som ger en så heltäckande bild över våra informanternas unika upplevelser som möjligt utan att utelämna någonting på grund av att man intagit ett visst perspektiv i sin forskningsansats (Larsson 2005).

5.2 Den kvalitativa intervjun

I vår undersökning valde vi att använda oss av semistrukturerade intervjuer vid de personliga intervjuerna. Det innebär att intervjuerna genomförs med hjälp av en intervjuguide. Intervjuguiden innehåller vissa teman som forskaren vill ta upp under intervjun (Denscombe 2009). Det gemensamma för alla intervjuerna är att våra intervjufrågor utgår ifrån trattprincipen. Denna princip går ut på att som forskaren först

ställer mer allmänna frågor och därefter går in mer detaljerat på vissa frågor beroende på vad informanten ger för svar och vad forskaren vill ta reda på utifrån sina frågeställningar (Lilja 2005).

Genom att använda sig av semistrukturerade intervjuer kan man genom samtal få en beskrivande berättelse kring människors upplevelser och livsvärld genom att ta del av deras erfarenheter. I vår studie kommer detta att handla om brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik och deras upplevelser av stöd och behov av stöd efter att de utsatts för brott. Vår uppgift som forskare är att ge mening till kvinnornas berättelser genom tolkning och reflektion (Kvale 1997). Vid valet av kvalitativ metod i form av intervjuer bör man enligt Denscombe (2000 s.132) reflektera över följande två punkter:

- Behöver undersökningen verkligen den typ av *detaljerad information* som intervjuer ger?
- Är det förnuftigt att förlita sig på information som samlas in från ett litet antal informanter?

Vi ansåg att vår studie krävde detaljerad information för att vi skulle få förståelse kring hur brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik upplever sin situation. Detta ställningstagande berodde på att vi ville undersöka personliga erfarenheter och upplevelser, vilket vi inte ansåg att en kvantitativ metod skulle kunna göra. Genom att vi använde oss av denna metod fick vi genom samtal bemöta känslor och uttryck som vi som forskare sedan kom att uppfatta och benämna i vår analys. Då vi använde oss av kvalitativa intervjuer gav det oss som forskare en möjlighet att ställa följdfrågor, vilket hade varit mycket svårare med andra metoder (Kvale 1997).

Den andra punkten som Denscombe tar upp var relevant för oss att reflektera över då vi endast fick tillgång till ett fåtal informanter. Det visade sig att det var väldigt svårt att komma i kontakt med brottsutsatta kvinnor som har eller har haft en missbruksproblematik. Detta var något som vi i början av vår forskningsprocess inte hade räknat med. Vi trodde att det ämne som vi undersöker skulle vara relativt neutralt att prata om. Vår avsikt var inte att beröra någon brottshändelse som kunde röra upp starka känslor, dock visade det sig att kvinnorna oundvikligt kom in på detta ämne under intervjuerna då stödet stod i direkt koppling till själva brottshändelsen som de utsatts för. Vi anser att de svårigheter vi haft med att komma i kontakt med informanter visar på att det kan vara svårt att bedriva forskning inom detta område under en sådan begränsad tid som vi har i vårt uppsatsskrivande. Trots att vi hade önskat fler informanter så anser vi att den information som kvinnorna har lämnat är ytterst relevant då dessa kvinnor har stor kunskap och erfarenhet från vårt undersökta område.

Innan vi påbörjade våra intervjuer hade vi en diskussion kring begreppet brottsoffer och huruvida vi skulle använda oss av brottsoffer eller brottsutsatt i våra intervjuer. Anledningen till detta var att begreppet brottsoffer tenderar att ha en negativ laddning (Ryding 2005). Eftersom ordet kan uppfattas negativt fanns det en risk att informanten skulle känna sig kränkt om vi använde det begreppet. Vi kom således fram till att vi skulle använda termen brottsutsatt för att minimera den negativa laddning som ordet brottsoffer skulle kunna frambringa.

Innan första intervjun genomförde vi två pilotintervjuer för att ta reda på huruvida vår intervjuguide besvarade vårt syfte och våra frågeställningar. Därefter genomfördes fyra intervjuer. Dessa spelades in på band efter ett godkännande av informanten.

Intervjuerna varade mellan 50 – 90 min. Enligt Svenning (2003) är en bandspelare vid djupintervjuer definitivt att föredra eftersom man annars riskerar att gå miste om viktig information då man omöjligt kan hinna med att skriva allt som sägs under en intervju. Kvale (1997) menar att en bandspelare underlättar för intervjuaren att fokusera på ämnet och känslan i intervjun. Vi valde att genomföra samtliga intervjuer tillsammans där en av oss var lite mer styrande och den andra hade möjlighet att föra stödanteckningar under den pågående intervjun.

Vi tyckte att det var en fördel att vi båda deltog i intervjuerna eftersom vi båda hade möjlighet att ställa frågor och det berikade intervjuerna då vi som forskare också ser saker från olika perspektiv vilket även stärker validiteten i vår studie (Kvale 1997).

Vi ansåg att en nackdel med att vara två intervjuare skulle kunna vara att det skapas en osäkerhet hos informanten då det skulle kunna vara så att hon känner sig i underläge. Vi bedömer att denna aspekt inte har påverkat vad som kom fram under intervjusituationen då vi upplevde känslan i rummet som trygg och att informanterna svarade ärligt på de frågor som vi ställde. De undvek heller inte att svara på någon fråga.

5.3 Urval

Vårt urval består av fyra kvinnor som alla har varit utsatta för brott och som har haft en missbruksproblematik. Då vi träffade kvinnorna var alla drogfria och hade varit det alltifrån några månader upp till tio år. Två av våra informanter arbetar idag inom verksamheter där de möter kvinnor med missbruksproblematik som också varit utsatta för brott. De två andra informanterna var bosatta på ett stödboende för kvinnor med missbruksproblematik. Enligt Kvale (1997) är det viktigt att man avgränsar sitt urval så specifikt som möjligt när man gör en kvalitativ forskningsstudie. Därför har det varit viktigt för oss i genomförandet av denna undersökning att komma i kontakt med kvinnor som har de egenskaper och erfarenheter som kan frambringa den informationen som vi vill ha.

För att komma i kontakt med respondenter till vår studie har vi använt oss av en subjektiv urvalsmetod. En informant tillkom genom snöbollseffekten. När man använder sig av ett subjektivt urval innebär det att man ”*handplockar*” sitt urval. Denna urvalsmetod lämpar sig när forskaren redan innan studien påbörjats har en god uppfattning om vad som ska undersökas och vilken information man söker efter. Informanterna väljs efter sina egenskaper och erfarenheter som forskaren anser svarar mot studiens syfte (Ibid). En fråga som forskaren kan använda sig av för att se om urvalsmetoden är den rätta är:

”Mot bakgrund av det jag redan vet om undersökningstemat och de människor eller företeelser som jag studerar, vem eller vad kommer sannolikt att ge den bästa informationen?” (Denscombe 2000 s. 37)

I praktiken innebar detta för vår del att vi vände oss till verksamheter som kom i kontakt med vår urvalsgrupp. Enligt Kvale (1997) så anses därmed urvalet vara någorlunda styrt och bestämt. För att komma i kontakt med informanter vände vi oss till två verksamheter i Göteborgs Stad. Den första verksamheten var Frivården i Göteborg och den andra var ett stödboende som vänder sig till kvinnor som har en missbruksproblematik. Stödboendet är även det enda boendet i hela Västra Götaland som tar emot kvinnor som är påverkade.

Till dessa båda verksamheter gavs information angående vår undersökning genom telefonsamtal samt ett informationsbrev (se bilaga 2 och 3). Vi framförde vår önskan om att de skulle vidareförmedla informationen till tänkbara informanter.

Vid första samtalet med Frivården i Göteborg så fick vi besked om att det kunde finnas minst tre tänkbara informanter som kunde tänkas falla under våra urvalskriterier. Vid återkoppling med Frivården fick vi veta att informationen hade gått ut till de tänkbara informanterna och att en kvinna ville delta i vår studie. Hon skulle kontakta en av oss forskare via telefon. Vi blev aldrig kontaktade av kvinnan och vi fick heller inte några andra informanter via Frivården.

Från stödboendet fick vi besked om att de hade sex personer som kunde tänka sig att delta i vår studie. Vi bokade tid för en första intervju och för att gemensamt planera in tider för de resterande intervjuerna. Då vi skulle boka in nya tider så visade det sig att tre av dem som visat intresse för att delta i vår studie hade ångrat sig och ville inte längre delta. Personalen på boendet uppgav att anledningen till att kvinnorna ångrat sitt deltagande var att de upplevde att vårt undersökningsområde låg dem allt för nära och det skulle framkalla svåra minnen och känslor. De övriga tre intervjuerna genomfördes efter överenskommelse.

En informant tillkom genom ett s.k. snöbollsurval, som enligt Denscombe (2009) är en effektiv metod eftersom man snabbt kan komma i kontakt med informanter genom att en informant kan rekommendera en annan. Vid genomförandet av intervjuerna på stödboendet fick vi förslag på ytterligare en tänkbar informant. Vi kontaktade denna kvinna via telefon och hon var positiv till syftet med vår studie och ville delta. Intervjun genomfördes enligt överenskommelse.

Eftersom vi bara kom i kontakt med fyra informanter så beslöt vi oss för att kontakta fler verksamheter som vänder sig till kvinnor med missbruksproblematik. De verksamheter vi kontaktade var; Karins Döttrar, YScreen och Stadsmissionen. Hos dessa verksamheter kom vi inte i kontakt med några tänkbara informanter. En av verksamheterna uppgav att de hade som policy att inte verka som kontakt mellan forskare och informant pga. den maktaspekt som finns dvs. att kvinnorna kan känna sig tvingade att delta om de tillfrågas av personalen där de befinner sig. De andra verksamheterna uppgav att tidpunkten var fel då de för tillfället hade för mycket omkring sig.

5.4 Förförståelse

För att vi människor ska kunna tolka och förstå vår verklighet, som till synes kanske bara är sinnesintryck, krävs det att vi har någon form av förförståelse. Alla sinnesintryck som kan förefalla enkla innehåller tolkning av något slag. Hur vi människor ser på verkligheten präglas alltså av vår förförståelse. Hur man till exempel ser på varför en kvinna söker eller inte söker stöd efter att de varit brottsutsatta kan variera utifrån vilken förförståelse man har. Utan förförståelse så skulle våra upplevelser och allt vi ser, hör och tänker vara ett fullständigt kaos. Genom att försöka sätta sig in i olika förklaringar till varför kvinnor exempelvis söker stöd fördjupar man sin kunskap och utvecklar sin egen förståelse. Kunskapen blir dock aldrig fullständig och olika människor kommer troligen fortfarande att ha olika tolkningar till varför kvinnor söker stöd eller inte (Thurén 2007).

Innan vi påbörjade studien satte vi oss ner och diskuterade gemensamt kring den förförståelse som vi hade med oss. En av oss forskare har läst en alkohol- och missbrukskurs som Göteborgs Universitet har som valbar kurs på Socionomprogrammet. Den andra forskaren har skrivit sin B- uppsats om hur kvinnor med missbruksproblematik upplever att deras föräldraskap påverkats av missbruket. Denna forskare har även praktiserat på Frivården i Göteborg där hon mötte gärningsmän/kvinnor som hade missbruksproblematik och fick kunskap om att framförallt de kvinnliga förövarna är en väldigt utsatt grupp då de själva utsätts för brott samtidigt som de själva utförde brottsliga handlingar.

Genom hela forskningsprocessen har vi reflekterat över vilken påverkan vår förförståelse eventuellt kan komma att få inför de olika val och moment vi ställs inför under studiens gång. Vi tror inte att vår förförståelse har påverkat våra olika val på ett markant sätt. Något vi inte hade räknat med var att det skulle vara så svårt att komma i kontakt med brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik som ville delta i vår studie.

5.5 Forskningsetiska överväganden

I vår studie har vi utgått från vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Dessa principer delas upp i fyra allmänna huvudkrav på forskningen. Kraven är; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Vi kommer här kort nämna innehållet i dessa fyra krav och hur vi arbetat för att uppfylla dem.

1. Informationskravet innebär att forskaren informerar om forskningens syfte och vad den ska användas till. Information ska ges om hur undersökningen kommer att gå till och att medverkan är frivillig och kan avbrytas om så önskas. Viktigt är även att informanten får forskarens kontaktuppgifter så att denna vid frågor eller eventuellt avhopp kan komma i kontakt med forskare eller annan ansvarig (www.vr.se).

För att uppfylla informationskravet har alla våra informanter tilldelats ett informationsbrev (se bilaga 2). I informationsbrevet beskrevs studiens utformning, syfte och att vi deltar i ett större forskningsprojekt. I brevet fanns även våra kontaktuppgifter vid eventuella frågor som kunde tänkas uppkomma angående vår undersökning eller vid anmälan om deltagande.

2. Samtyckeskravet innebär att informanterna själva får bestämma över sin medverkan i undersökningen. Ett samtycke ska finnas för att man ska kunna genomföra undersökningen (www.vr.se).

I samband med intervjun fick våra informanter skriva på ett samtyckesavtal (se bilaga 5) där de skriver under att de frivilligt deltar i studien och att de fått information angående studiens utformning och syfte.

3. Konfidentialitetskravet innebär att de medverkande försäkras anonymitet genom att de data som samlas in är oåtkomlig för obehöriga och att materialet som bearbetas och framställs inte kan röja informantens identitet. Ansvariga för etiskt känsliga forskningsprojekt bör även underteckna en förbindelse av tystnadsplikt då det kan få negativa konsekvenser för de berörda och dess anhöriga om informationen röjs (www.vr.se).

I samband med intervjuerna tilldelades alla våra informanter en tystnadspliktsförsäkran (se bilaga 4) där vi som forskare försäkrar våra informanter att deras personliga identitet kommer behandlas konfidentiellt och att vid färdigställandet av studien kommer deras identitet att anonymiseras. Vår tanke med att ge våra informanter en skriftlig tystnadspliktsförsäkran var att våra informanter fritt skulle våga prata om känsliga frågor, vilket i så fall leder till att vår studie berikas med ett material som ger en heltäckande och innehållsrikt bild kring det som vi vill undersöka (Lilja 2005; Thomaseen 2006).

4. Nyttjandekravet innebär att det material som samlas in enbart får användas för forskningsändamål. De personuppgifter som har samlats in för forskningen får inte utnyttjas för beslut eller åtgärder som rör den enskilda (www.vr.se).

I den samtyckesblankett som alla våra informanter skrivit under framgår det att vår studie endast kommer att användas till forskningsändamål.

5.6 Analysmetod

Efter varje intervju reflekterade vi gemensamt över det som kommit fram under intervjun samt om vårt syfte hade besvarats. Enligt Kvale (1997) så börjar analysen av empirin redan vid utskriften, som är en strukturerad form av materialet i textformat utifrån den inspelade intervjun. Vi transkriberade det bandade materialet från talspråk till skriftspråk. Utskrifterna har skett ordagrant och inkluderar även upprepningar, pauser, betoningar, suckar och skratt (Kvale 1997). Vissa stakningar och harklingar har redigerats då vi bedömt att dessa inte haft någon avgörande betydelse. Efter att alla intervjuer var utskrivna läste vi igenom dem var för sig för att sedan diskutera med varandra och gemensamt komma fram till vad vi ansåg vara viktiga delar att ha med i vårt resultat. Därefter bearbetade vi våra intervjuer genom att vi bröt ner materialet i fyra olika teman och kategoriserade dessa. Dessa teman är; missbrukarvärlden, att bli ett brottsoffer, behov av stöd och har stöd förekommit. Med utgångspunkt i våra teman gick vi tillbaka till vårt material för att identifiera upplevelser, känslor och händelser som passade in i dessa.

I analysen av vår empiri har vi intagit ett hermeneutiskt förhållningssätt, detta innebär att vi har försökt tolka och förstå kvinnornas berättelser som vi fått ta del av trots att vi inte delar kvinnornas erfarenheter. Utifrån vår förmåga har vi försökt att sätta oss in i deras livshistoria för att i vår analys skapa en mening och förståelse kring vårt undersökningsområde (Thomassen 2007).

5.7 Validitet

Med validitet menas att man verkligen mäter det man vill mäta och inget annat i sin studie (Thurén 2007). Svenning (2003) skiljer på inre och yttre validitet. Den inre validiteten innefattar upplägget av själva studien, alltså de olika delarna som ingår i studien. Den inre validiteten handlar om en koppling mellan teorierna och empirin i en studie, det handlar om att man undersöker rätt målgrupp, att man använder rätt mätinstrument m.m. Den yttre validiteten kopplas till studien som helhet och handlar om huruvida man kan dra några generella slutsatser utifrån studien. Det kan handla om att man från sin urvalsgrupp kan utvidga slutsatserna till att omfatta en större population. Det kan även handla om att man från slutsatserna i sin studie kan skapa en allmän teori. Den inre validiteten är lättare att uppnå i en kvalitativ studie än i en kvantitativ studie medan den yttre kan vara svår att uppnå i en kvalitativ studie eftersom man bör vara försiktig med generalisering (Ibid.). Vi anser att vår undersökning har en

hög inre validitet då vårt teorival är relevant eftersom vi i vår undersökning vill förstå hur brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik upplever sitt behov av stöd efter att de utsatts för brott.

Eftersom vi har använt vår intervjuguide under våra intervjuer anser vi att vi har hållit oss inom vårt syfte och har undersökt det som vi skulle undersöka. Vi är medvetna om att det under kvalitativa intervjuer framkommer mycket som inte förväntas och som kanske inte är relevant då man aldrig vet hur en person besvarar en fråga. Som forskare gäller det att föra in informanten på rätt spår inom ramen för studiens syfte så att validiteten blir så hög som möjligt (Larsson 2005). Vår studies validitet har stärkts genom att den endast belyser de aspekter som de brottsutsatta kvinnorna faktiskt upplever. Vi har varit väl medvetna om att andra ämnesområden kan komma att beröras under våra intervjuer än de som faller inom ramen för vårt syfte (Ibid.). Därför har det varit viktigt att vi har vara tydlig i våra frågeställningar så att informanten verkligen svarar på det som vi vill få besvarat (Thomassen 2007). Inom den kvalitativa forskningsintervjun är det även viktigt att forskaren klargör och verifierar informantens svar så att tolkningarna av dessa svar skall bli så tillförlitliga som möjligt. Detta kan ske genom att forskaren ställer kontrollfrågor under intervjun med syfte att säkerställa att informantens berättelse har uppfattats korrekt (Kvale 1997).

5.8 Reliabilitet

Reliabilitet innebär att man ska uppnå samma resultat vid två olika undersökningstillfällen, förutsatt att syftet, metoden och populationen är densamma. Om detta sker så kan man säga att resultaten är tillförlitliga och studien har således en hög reliabilitet (Svenning 2002). Man kan se reliabilitet utifrån olika perspektiv. Antingen att samma mätinstrument ska ge samma resultat vid upprepade tillfällen eller att man ska uppnå samma resultat om man använder sig av samma begrepp och frågeställningar. Då man enbart utgår från att samma mätinstrument ska ge samma resultat så innebär det att om man har samma syfte med undersökningen, men två olika frågeformulär vid de olika tillfällena så kan resultatet bli annorlunda vid de olika mätningarna (Ibid). I en kvalitativ undersökning är det omöjligt att få en hög reliabilitet då urvalet endast består av ett fåtal informanter (Kvale 1997).

Eftersom vårt urval endast har bestått av fyra informanter så är det svårt att säga att resultatet skulle bli detsamma om undersökningen gjordes om vid en annan tidpunkt med andra informanter. Vi tror inte att resultatet i vår studie hade skiljt sig avsevärt om någon annan forskare hade genomfört den. Givetvis hade svaren och följdfrågorna kunnat se annorlunda ut då varje intervjusituation är unik. Såväl forskare som informant påverkas av den kontext man för tillfället befinner sig i och svaren påverkas därefter. I vår undersökning har vi varit medvetna om och reflekterat kring Denscombes (2009) resonemang om intervjuareffekten, som innebär att de svar informanten ger kan påverkas av vem som ställer frågorna.

5.9 Generaliserbarhet

Generalisering innebär att man drar vissa slutsatser som gäller för den stora populationen utifrån den grupp som man har studerat. För att kunna generalisera krävs det att man har ett urval som är stort och kan representera den stora populationen (Denscombe 2004). Syftet med en kvalitativ studie är inte att generalisera, det handlar snarare om att man vill exemplifiera och illustrera (Svenning 2002).

Vi har inte haft för avsikt att dra generella slutsatser utifrån vår studie, men vi tror att resultatet kan vara intressant och ses som vägledande för yrkesverksamma som kommer i kontakt med brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik. Som en del i det större forskningsprojektet som vi redogjorde för inledningsvis, så kommer troligen vår avgränsade del att bli en pusselbit i att bättre förstå brottsutsattas situation.

5.10 Metodproblem

De metodproblem som vi har stött på under forskningsprocessen är framförallt svårigheten att få tag på informanter. Anledningen till varför det var svårt att finna brottsutsatta kvinnor som har eller har haft missbruksproblematik som vill dela med sig av sina upplevelser kring brottofferstöd kan bero på att de lever eller har levt i en värld där mycket bygger på att man klarar sig själv och där man motvilligt pratar med någon om svåra händelser.

Om dessa kvinnor sällan pratar med någon i sin närhet om det som hänt så är det ju inte sannolikt att de vill prata med oss som är helt okända för dem. En svårighet som vi har haft under genomförandet av våra intervjuer var att endast fokusera på kvinnornas upplevelse av brottsofferstöd och inte själva brotts handlingen, detta är ju en av våra avgränsningar. Under intervjuerna var det ändå oundvikligt att inte beröra de aktuella brotts handlinger som kvinnorna varit utsatta för. När kvinnorna fick frågan: *"När du varit utsatt för en händelse som på något sätt känns kränkande för dig, kan du berätta om hur du hanterat detta?"* så redogjorde samtliga kvinnor först för vilket/vilka brott de utsatts för innan de besvarade vår fråga. Vi tror att det var viktigt för kvinnorna att redogöra för brottet eftersom brottet står i direkt koppling till ett eventuellt behov av stöd. I våra intervjuer hade vi dessutom samtal kring kvinnornas missbruk och missbrukarvärlden. Vi anser att validiteten i vår studie inte påverkas av detta trots vår avgränsning. För att förstå komplexiteten i vårt valda forskningsområde, kring hur kvinnor som har eller har haft missbruksproblematik handlar och upplever sitt behov av stöd efter att de utsatts för brott, så krävs det att man även har kunskap om den verklighet som dessa kvinnor befinner sig i. Det är först när man förstår hur deras verklighet är konstruerad som man till fullo kan förstå deras handlande.

6. Resultat och analys

I följande kapitel har vi valt att presentera vårt resultat och vår analys utifrån de fyra teman som växte fram då vi bearbetat vårt empiriska material. Vi har valt att redovisa resultatet först, med en efterföljande analys och diskussion. Vi kommer att förstärka vårt resultat och vår analys genom valda citat som vi anser kan exemplifiera vad vi har kommit fram till i vår undersökning. En nackdel med att presentera vårt resultat i temaform är att det kan förekomma upprepningar av vissa resultat i de våra olika teman. Detta beror på att vissa resultat måste förstås i sitt sammanhang. Vi finner dock att vårt val att presentera resultatet på detta vis ger en tydligare och mer strukturerad bild över den komplexa verklighet som vi ämnar beskriva.

Vår förståelse kring vårt undersökningsfenomen har vuxit fram genom ett kontinuerligt samspel mellan empiri, teori och tidigare forskning. I analysen av vårt material kommer symbolisk interaktionism att vara den övergripande teorin genom alla våra teman. I vårt empiriska material har kvinnorna beskrivit både sina egna erfarenheter som direkt berört dem själva men även erfarenheter som de tillgodogjort sig genom interaktion med andra brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik. Vi bedömer att oavsett hur de tillgodogjort sig sina erfarenheter så är det fortfarande deras upplevelser vi beskriver.

6.1 Tema 1

Missbrukarvärlden

Alla kvinnor som vi har intervjuat menar att det är vanligt att man utsätts för brott vid upprepade tillfällen när man befinner sig i ett aktivt missbruk. Kvinnorna menar att man befinner sig i en värld där risken att utsättas för brott tillhör vardagen samt att de själva är med och utför brott. Dessa kvinnor lever i en värld som de hävdar att de själva valt att ingå i och de ser sig själva som ansvariga till att de befinner sig i den. Denna sociala verklighet är en värld som de lärt sig att leva i och som de känner sig trygga i. De vet vad som förväntas av dem och detta påverkar deras sätt att agera. En av kvinnorna beskriver det på följande sätt:

”Våld, droger, kriminalitet, det är de uppväxta med och det är deras vardag och det är vad de kan. Där känner de sig trygga. Att gå ut till en arbetsplats för en sådan människa, det är skrämmande medan att leva i en våldsmiljö, det är inte det minsta skrämmande för det känner de sig hemma vid, det är de vana vid, de vet hur de ska hantera den situationen.”

Kvinnorna beskriver att eftersom man valt att ingå i denna värld så innebär det att man intar ett speciellt förhållningssätt, en speciell mentalitet, som påverkar synen på när de anser sig behöva hjälp och stöd efter att de utsatts för brott. Enligt kvinnorna beror detta förhållningssätt på att man tillskrivs och lyder under vissa oskrivna lagar som ständigt figurerar i vardagen och befästs både verbalt och icke-verbalt såväl genom dem själva som genom andra som tillhör missbrukarvärlden. En kvinna beskriver de rådande lagarna så här:

”Alltså vi har oskrivna lagar: Man pratar inte med polisen, man ber inte om hjälp från någon utomstående, man tar tillbaka det som är ens eget och liksom lite sådana här tankar så.”

”Man blir ju fostrad ... in i det ... Man lär sig ganska fort vad man får och inte får göra ... I olika koder, hedersgrejer...”

Ingen av kvinnorna vet exakt hur dessa regler har uppkommit eller varför de finns. Men de tror att det kan ha sin grund i att många missbrukare är uppväxta i familjeförhållanden som är problematiska. Kvinnorna beskriver att vanliga uppväxtförhållandena ofta har inslag av missbruk, våld och sexuellt utnyttjande där man får lära sig att man skall ta hand om sig själv och att ensam är stark:

”Jag menar alla, alla mina kompisar de fick stryk som små, de har varit utsatta får något, någon sorts form av övergrepp ...”

De beskriver även att man lär sig att de problem som finns i familjen och de händelser som man utsätts för pratar man inte om med *någon*. Detta förhållningssätt lever de med hela livet. Kvinnorna säger att man kan hamna i missbrukarvärlden även om man har haft en ”bra” uppväxt. De säger att man då via sitt missbruk förr eller senare hamnar i denna värld med de normer och värderingar som existerar där. Kvinnorna uppger att man successivt intar detta förhållningssätt och att den moral och de värderingar som man tidigare hade suddas ut:

”De här moraliska värderingarna och det som man har med sig, de tas bort, det är jättehemskt.”

En kvinna beskriver att detta förhållningssätt är något som alla missbrukare är präglade av:

”... ensam är stark ... En mentalitet som vi är uppbyggda med... och så växer det sig bara starkare.”

Kvinnorna beskriver sin egen situation i denna värld som utsatt och att de känner sig otrygga i många situationer. Oftast beror detta på att de befinner sig på platser där individens spärrar släpps då de är påverkade av droger.

”I knarkarkvartar där det har brusat upp, folk har blivit slagna, det har varit slagsmål, knivar har kunnat ryckas fram, pistoler och sådana saker. Det är otryggt!”

En kvinna menar att missbrukarvärlden är starkt präglad av manlig dominans. Hon beskriver att männen kan ta sig vilka friheter de vill och att kvinnan accepterar detta mot sin vilja eftersom det är så det fungerar i denna värld. Kvinnan underkastar sig mannen där fysisk- och psykisk misshandel ofta förekommer:

”I den världen där lever man kvar ... på 1600-talet ... Männen får gå ut och göra vad de vill och de får gärna sätta på andra tjejer ... de behöver inte höra av sig ... de kan vara borta flera dygn. Men tjejen gud nåde henne va ... och det är det man uppfostrar sina brudar med ... Att piska på dem. Det gör man! Det är ganska vanligt att man får en örfil eller ... eller i alla fall bli kallad ... bli kallad könsord, bli kallad ... psykiska saker ...”

Analys Tema 1

Likt tidigare forskning så har vi kommit fram till att man inte kan bortse från den livssituation som kvinnor med missbruksproblematik befinner sig i då man vill förstå vilket behov av stöd kvinnorna har efter att de utsatts för brott (www.boj.se:1). Kvinnorna i vår studie beskriver att det är vanligt att en brottsutsatt kvinna med missbruksproblematik kommer från bristfälliga uppväxtförhållanden. Dessa kvinnor har redan som barn socialiserats in i en vardag där de lärt sig att man ska klara sig själv då ensam ses som stark. Detta innebär att man inte pratar med någon om sina familjeförhållanden som kan bestå av våld och missbruk.

De kvinnor som kommer från bristfälliga uppväxtförhållanden har redan som små fått lära sig av sina föräldrar hur de ska bete sig i olika situationer, det är det som Mead kallar de signifikanta andra. De har fått lära sig att man inte pratar med någon om sina familjeförhållanden och man pratar heller inte med varandra inom familjen om man utsatts för något brott. Genom att kvinnorna som barn identifierar sig med sina föräldrar och andra viktiga närstående så antar de också det förhållningssätt och de normer och värderingar som dessa signifikanta andra har. De erfarenheter som kvinnorna har tillgodogjort sig under sin uppväxttid lagras i den del som Mead (1976) kallar för "Me" och kommer med stor sannolikhet att påverka deras handlande i framtiden (Mead 1976; Trost & Levin 2004).

Att kvinnorna senare i livet "väljer" att ingå i ett socialt sammanhang där individer med liknande erfarenheter ingår, beror enligt kvinnorna på att de känner sig trygga där. Man kan se att de personer som finns i missbrukarvärlden utgör de nya signifikanta andra för kvinnorna. Detta innebär att kvinnorna identifierar sig med dessa nya personer och intar det förhållningssätt och de normer och värderingar som finns i missbrukarvärlden. Enligt den symboliska interaktionismen beror detta på att man i interaktion med de signifikanta andra tillskriver sin verklighet mening och därmed också förståelse för den verklighet man valt att ingå. I kvinnornas "Me" finns deras tidigare erfarenheter från barndomen lagrade. Dessa erfarenheter har lagt grunden till att de medvetet eller omedvetet söker sig till missbrukarvärlden, då detta är en värld som de kan relatera till (Ibid).

Det finns kvinnor som ingår i missbrukarvärlden som inte har haft bristfälliga uppväxtförhållanden. Anledningen till varför dessa individer väljer att ingå i missbrukarvärlden kan se olika ut. Det kan handla om umgänge och andra händelser i livet som bidragit till att de hamnat i missbruk. Dessa kvinnor har successivt socialiserats in i denna värld via sitt missbruk och i interaktion med andra som befinner sig där lär de sig vilka normer och värderingar som existerar. I missbrukarvärlden finns det oskrivna lagar som vi tror har sin grund i de normer och värderingar som de med bräcklig bakgrund har med sig från sina tidigare erfarenheter. Eftersom majoriteten av de individer som ingår i denna värld har haft en svår uppväxt enligt kvinnorna, så växer sig de oskrivna lagarna starka. Vissa som väljer att ingå i denna värld som kvinnorna beskriver delar inte samma bakgrund, men de intar det förhållningssätt som majoriteten i missbrukarvärlden har. Detta kommer de att ta in i sin föreställningsvärld, vilket kommer att påverka deras förhållningssätt i form av hur man skall vara och bete sig (Ibid).

Vår studie har visat att vägen in i missbrukarvärlden kan se olika ut, antingen finns missbruket med redan sedan barnsben, eller så har man valt denna väg senare i livet. Vi tror att de som väljer denna väg senare i livet och som socialiseras in i missbrukarvärlden gör det via signifikanta andra som redan befinner sig i den världen.

Vi menar alltså att man börjar umgås med personer i missbrukarvärlden som blir så viktiga att man antar deras förhållningssätt för att få tillgång till deras värld. I denna värld som kvinnorna benämner som missbrukarvärlden förstärks och bekräftas de inlärdade normerna och värderingarna i interaktion med andra individer som delar liknande normer och värderingar. Vår tolkning av hur missbrukarvärlden med dess normer, värderingar och oskrivna lagar kan upprätthållas beror på att de individer som ingår i denna värld delar samma föreställningsvärld. Enligt symbolisk interaktionism är det ett måste att allas föreställningsvärld är konstruerade på likartat sätt för att ett samhälle, i detta fall missbrukarvärlden, skall fungera vilket vi har funnit att dessa kvinnor har. De oskrivna lagarna som finns i missbrukarvärlden kan ses som symboler som finns internaliserade hos alla som ingår där. Dessa symboler har liknande betydelse för alla individer i missbrukarvärlden, vilket är en förutsättning för att missbrukarvärlden ska fungera (Mead 1976; Trost & Levin 2004).

Att befinna sig i missbrukarvärlden innebär för kvinnorna att de ofta upplever en känsla av otrygghet då risken att utsättas för brott är påtaglig. Detta har även tidigare forskning visat (Holmberg m.fl. 2005). Kvinnorna i vår studie beskriver att de ofta befunnit sig i situationer och på platser där de fått bevittna kriminella handlingar som snabbt kan eskalera på grund av drogernas inverkan, vilket kan leda till att spärrar släpps. I tidigare forskning har man konstaterat att det är vanligt i missbrukarvärlden att kvinnor med en missbruksproblematik utsätts för såväl psykiskt som fysiskt våld i nära relationer. Detta har även vi funnit i vår studie där kvinnorna beskriver en bild av att missbrukarvärlden fortfarande befinner sig på 1600- talet där kvinnan är underlägsen mannen.

6.2 Tema 2

Att bli ett brottsoffer

Då vi pratade med kvinnorna om hur deras bild av ett brottsoffer såg ut så stämde den generella bilden av vem som kan kategoriseras som ett brottsoffer överens med varandra. En kvinna beskriver sin bild över vem som är ett brottsoffer såhär:

”Människor som inte ingår i den miljön som en själv lever.”

”Alltså det är när man går in till ”Svensson”.

För när man går in i andras bilar, när man misshandlar någon på stan. Ta bara det här när det sprängdes utanför något MC- hus när det var en kvinna och ett barn som blev jätteskadad, det är brottsoffer, för de är inte med på noterna.

De är inte med i den världen liksom, de har ingen ... varför ska de överhuvudtaget få vara med om det? Det är brottsoffer för mig ...

Sådana som lever i denna världen, de brukar alltid liksom komma tillbaka till en lite så där och för mig då så är antingen så får du acceptera, eller har du gett dig in i leken så får du leken tåla lite den då.

Medan sådana som faktiskt inte är med i leken, det är riktiga brottsoffer i mina ögon.”

Kvinnan i citatet menar att då man lever i missbrukarvärlden så måste man finna sig i de spelregler som finns där. Med detta menar hon att man både utsätts för brott och själv är med och utför brott, vilket leder till att man inte kan se sig som ett brottsoffer.

Det framkom dock skillnader i kvinnornas berättelser då de beskrev bilden av sig själv. Två av kvinnorna berättade att de inte såg sig som brottsoffer trots att de utsattes för grova brott under sin tid då de var aktiva missbrukare, men idag då de är drogfria så kan de se att de var ett brottsoffer. En kvinna berättade att hon hade sett sig som ett brottsoffer under den tid då hon missbrukade, men att hon inte längre gjorde det.

En av kvinnorna såg sig inte som ett brottsoffer varken under sin tid som aktiv missbrukare eller nu då hon är drogfri. Anledningen till att hon inte såg sig som ett brottsoffer var att hon endast utsatts för egendomsbrott, vilket inte hade påverkat henne känslomässigt. Kvinnan beskriver även att hennes syn på vad ett brottsoffer är har påverkas av att hon alltid haft ett socialt fungerande liv vilket innebär att hon alltid har haft ett arbete och inkomst samtidigt som hon missbrukade. Hon beskriver att hon haft tillgång till två världar och att detta har bidragit till att hon har haft en mer objektiv syn på vem som är ett brottsoffer. För kvinnan har detta inneburit att hon även kan se att de kvinnor som utsätts för brott i missbrukarvärlden är ett brottsoffer. Kvinnan säger att hon har en förståelse för hur det fungerar i de olika världarna. Hon menar även att hon kan förstå att man kan uppleva det som kränkande att vara utsatt för brott av materiell karaktär om man befinner sig i den ”vanliga” världen:

”Jag kommer ihåg en, en arbetskamrat till mig, hon hade köpt en ny bil ... hon sa att hon hade blivit skändad för hon fick den känslan av att ... hon kände det som att någon hade våldfört sig på den. Och det är helt okej, för att i hennes värld så är det så.

I: Kan det bero på att hon var den här Svensson, eller?

Det kan det mycket väl vara, för att de är inte vana vid den andra, de har inte sett de hemskheterna och det tycker jag, jag vill inte att de ska se det.”

De kvinnor som inte ser sig som ett brottsoffer menar att detta beror på att de själva har valt att leva i en missbrukarvärld där de vet att risken att utsättas för brott är påtaglig. En kvinna menar att det finns en attityd i vårt samhälle om att en kvinna med missbruksproblematik inte kan vara ett brottsoffer. Detta kan komma att påverka den syn som kvinnor med missbruksproblematik har kring huruvida man är ett brottsoffer. Anledningen till att kvinnorna inte såg sig som brottsoffer beskriver de såhär:

”Alltså men jag tror att det, alltså jag tror att det är så här att när man lever i, alltså man har ju tagit ett steg utanför samhällets normer, det är ju så.

Jag kan ju se på det nu så tydligt hur det är, man tar ju ett kliv utanför och skapar andra regler, det är ju det man gör, eftersom man själv håller på med mycket kriminalitet ... så är det ju inte det, det är en egen lag som råder där.”

”Nej, det gör man inte. För jag har själv valt det här och jag är bara en knarkare, så jag är inte värd något bättre! Utan låt han slå mig då ... det är bättre.”

”Det är ju inte något känslomässigt ... för mig i alla fall.

Blir jag av med min plånbok och telefon, okej att det kan vara tråkigt att det är foton, det kan vara nummer som jag har svårt att få igen och sådana saker men det är ... bara det.”

Den kvinna som skiljde sig i sin berättelse kring huruvida hon såg sig själv som ett brottsoffer beskriver hur bilden av sig själv som brottsoffer påverkade hennes sätt att agera:

*”Jag tog på mig offerkoftan, det var synd om mig.
Jag kunde knarka på, det var ingen som ifrågasatte något jag gjorde.
”Det är synd om henne”, heter det ...”*

Kvinnan menar att det fanns vissa tillfällen då hon mer än annars såg sig som ett brottsoffer, det var tillfällen då hon gick emot de normer och lagar som finns i samhället. Detta kunde vara tillfällen då kvinnan stal eller använde droger. Hon beskriver att hon vid dessa tillfällen valde att se sig som ett brottsoffer och hon använde också detta som argument om någon ifrågasatte vad hon gjorde:

”När jag begick saker som inte stämde riktigt överens med hur jag faktiskt vet att det går till.”

Hon beskriver även att synen på sig själv som ett brottsoffer har förändrats och att detta har varit viktigt för henne i hennes bearbetning. Kvinnans bild av sig själv som brottsoffer har för henne inneburit att hon inte kunnat bearbeta det brott hon utsatts för. Kvinnan menar i citatet att så länge hon ser sig som ett offer så kan hon inte göra något åt sin situation:

*”Ett brottsoffer för mig, det är någon som ... jag är klar med den biten.
Jag har nog varit det, jag är klar med den biten.
Jag är inte offer för det brottet jag har blivit utsatt för.
Det är hemskt det som har hänt, men jag menar jag kan inte bara fastna i det förgångna, jag måste se framåt, för annars kommer inte jag någonstans.
Jag har vältrat mig i, jag har haft offerkoftan på mig ganska länge, ganska många år ... och det är rätt skönt att ta av sig den för att det blir, det är inte lika tungt.
Det gäller bara någonstans att förlika sig med vad som har hänt, att det har hänt ... bara det inte händer igen.
Jag vägrar utmana mig själv som ett offer, för så länge jag är ett offer så kan jag inte göra något åt det ...”*

*”Jag ser inte mig själv som ett offer utan jag får gå någonstans härifrån och framåt.
För jag har knarkat på skuld och skam i hela mitt liv och det funkar inte.
Jag måste gå framåt.”*

Analys Tema 2

Resultatet visar att man i missbrukarvärlden har tillskrivit begreppet brottsoffer en innebörd som innebär att man inte kan vara det om man själv "valt" att ingå i den världen. Då begreppet har liknande innebörd för de flesta som ingår i denna värld blir det således allmängiltigt. Enligt den symboliska interaktionismen kan man se begreppet brottsoffer som en symbol som får sin innebörd genom interaktion med andra vilket ger begreppet sin mening och förklaring (Trost & Levin 2004).

Av resultatet anser vi att man kan se att en del brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik har svårt att identifiera sig med bilden av ett brottsoffer. Anledningen till detta beror på att kvinnorna anser att de är medvetna om de risker de tar genom att ingå där. Vår tolkning av kvinnornas uttalanden är att om man är medveten om riskerna så innebär det att man inte kan ses som ett brottsoffer då risken att utsättas för brott är överhängande (www.boj.se:1). Vi anser att det är tydligt att kvinnorna är påverkade av samhällets bild av hur och när man kan vara ett brottsoffer. En kvinna påtalar att den bild som samhället har av att en missbrukande kvinna inte kan vara ett brottsoffer påverkar deras egen bild av sig själv. Om man utgår från begreppet den generaliserade andre så är det just det fungerande samhället i detta fall som utgör den generaliserade andre och som också påverkar individens syn på sig själv. Man kan alltså säga att den generaliserade andre (samhället) påverkar dessa kvinnors syn på sig själva, vilket gör att de inte kan se sig som ett brottsoffer (Mead 1976).

Utifrån ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv kan kvinnornas syn på om de är ett brottsoffer eller inte se olika ut beroende på vad de tillskriver sin verklighet. Tre av kvinnorna i vår studie menar att de hade svårt att se sig som brottsoffer då de befann sig i ett aktivt missbruk. Om man utsätts för ett brott då man själv valt att leva ett liv med missbruk så kan man inte enligt dem kategorisera sig som ett brottsoffer. Två av kvinnorna har omdefinierat sin situation efter att de lämnat missbrukarvärlden och blivit drogfria och kan nu se att de faktiskt var brottsoffer även då de befann sig i missbrukarvärlden (Trost & Levin 2004).

Den kvinna som inte såg sig som ett brottsoffer varken nu, då hon är drogfri eller då hon befann sig i missbrukarvärlden har samma bild av missbrukarvärlden som de övriga kvinnorna. Utifrån ett symboliskt interaktionistiskt synsätt kan detta bero på att hon rör sig mellan två världar, en värld där kriminalitet och missbruk tillhör vardagen och en värld där man lever i ett socialt välordnat liv utan missbruk. Oberoende av vilken värld hon befinner sig i kommer hon alltid i interaktion med andra att definiera sin verklighet och dess innebörd. Denna definition leder till att kvinnan intar det förhållningssätt och de värderingar som är accepterat i den värld som hon befinner sig i för tillfället. Detta innebär att hon växelvis kommer att omdefiniera sin situation beroende på vilken värld hon befinner sig i. Hon intar de normer och värderingar som för tillfället råder, vilket kommer att påverka hennes syn på vem som är ett brottsoffer.

Med anledning av att kvinnan befinner sig i två olika världar parallellt tror vi att det är detta som gör att hon får en förståelse för att begreppet brottsoffer kan ha olika betydelse för olika människor beroende på var man befinner sig. Hon beskriver att individer som inte ingår i missbrukarvärlden har ett annat sätt att se på verkligheten än de som befinner sig i den. Kvinnan har därmed erhållit olika definitioner på vem som är ett brottsoffer genom att hon interagerar med olika människor i de olika världarna (Mead 1976; Trost & Levin 2004).

I vår studie har det framkommit att kvinnorna själva är medvetna om att de har tagit ett steg utanför det övriga samhället och där lever de efter egna normer och lagar. Trots att kvinnorna befinner sig i en värld där det finns en stark sammanhållning så har vi funnit att kvinnorna är påverkade av de attityder som de tror finns hos de individer som inte ingår i missbrukarvärlden. Kvinnorna upplever att synen som finns hos de individer som utgör det fungerade samhället, alltså inte missbrukarvärlden, är sådan att kvinnor med missbruksproblematik inte kan ses som brottsoffer. Dessa kvinnor utgår alltså mycket ifrån vad de upplever att den generaliserade andre, som då utgörs av det fungerande samhället, har för bild av dem som brottsoffer, vilka dessa kvinnor har internaliserat i sig själva.

Den kvinna som skiljde sig i sin berättelse kring synen på sig själv som ett brottsoffer hade den synen för att hon tillskrev sin situation en annan innebörd än de övriga kvinnorna. Vi tror att detta kan bero på att det brott som kvinnan varit utsatt för var av en sådan grov karaktär att man kan erhålla statusen som ett brottsoffer även i missbrukarvärlden. Denna kvinna fick i interaktion med andra bekräftat för sig vad offerrollen innebar och därmed tillskrev hon begreppet brottsoffer sin innebörd utifrån de erfarenheter som hon tidigare tillgodgjort sig (Trost & Levin 2004).

Utifrån våra intervjuer har vi förstått att brottsutsatta kvinnor som har en missbruksproblematik varken kan identifiera sig med ”det ideala brottsoffret” eller uppfylla de kriterier som Christie (2001) menar att ett ”idealt brottsoffer” skall ha. Vi har utifrån kvinnornas egna berättelser funnit att de befinner sig i direkt motpol till det ”ideala brottsoffret” eftersom de har valt att befinna sig i en miljö där kriminalitet och missbruk präglar vardagen. Kvinnorna berör flertalet punkter som ett ”idealt brottsoffer” ska uppfylla, skillnaden är dock att de beskriver hur de *inte* uppfyller dem. Vi tror inte att kvinnorna medvetet utgår från bilden av ”det ideala offret”. Vi tror snarare att detta är något som finns internaliserat hos kvinnorna utifrån den bild samhället har av vem som kan kategoriseras som ett offer.

Även tidigare forskning har visat att kvinnor med missbruksproblematik inte kan erhålla statusen som ett idealt brottsoffer (Nationellt råd för kvinnofrid 2003). I vår studie har det dock framkommit att man kan ses som ett brottsoffer i missbrukarvärlden men att det behöver vara ett tillräckligt grovt brott. De brott som nämndes under våra intervjuer var grova vålds- och sexualbrott.

6.3 Tema 3

Behov av stöd

Som brottsutsatt kvinna med missbruksproblematik är det inte en självklarhet att söka stöd efter att man har varit utsatt för brott. Anledningen till detta beror oftast på att man har svårt att se sig som ett brottsoffer då man valt att ingå i ett sammanhang där risken att utsättas för brott är påtaglig. I detta sammanhang, som vi i vår studie har valt att benämna som missbrukarvärlden, har man intagit ett speciellt förhållningssätt där man sköter sig själv och inte pratar om påfrestande händelser som man är med om.

Samtliga kvinnor beskriver att det är svårt att be om hjälp efter att de har varit utsatt för brott. Tre av kvinnorna beskriver att de upplever en svårighet i att söka stöd vilket beror på att man har en bild av att man själv bär skuld till det brott som man har utsatts för.

Kvinnan i citatet nedan beskriver hur hon upplevde det då hon en gång sökte hjälp och hur svårt det var att erkänna för sig själv att hon faktiskt behövde hjälp med att hantera något som hon trodde att hon kunde hantera på egen hand:

*”... men jag har aldrig gjort det utan jag har klarat det själv ...
Så att det var väldigt stort för mig att be om den här hjälpen ... det var
väldigt förnedrande ... väldigt förnedrande att behöva erkänna ... hur
styggt det hade tagit på mig ...”*

I citatet nedan beskriver tre kvinnor hur det kan kännas efter att man har varit utsatt för brott. Detta är känslor som tre utav fyra kvinnor vi samtalat med beskriver:

*”Mycket skuld och skam.
Var är mina kläder? Tittade jag på honom? Gjorde jag det? Varför gick jag
den vägen? Varför gjorde jag så?
Skuld, skuld på sig själv.
Nej, jag berättar inte detta för någon, det är mitt fel.
Så pratar man inte om det.”*

***”I: Vad det var som gjorde att inte du pratade om det?
Skam, tror jag ...
Det är nog mycket känslor ... ”***

*”Jag har slagit på mig för detta att jag har varit en knarkare ... eller
drogmissbrukare ... det har jag gjort ... mycket skuld och skam i det ... jag
försöker nu ... lära mig att inte göra det ... men då gjorde jag det, ja ...
Jag fick skylla mig själv ... jag umgicks ju med knarkarmänniskor och
samtidigt har jag den oturen då att träffa en psykopat ... det är väl grejer
man får ta ... ”*

Kvinnorna har även svårt att se att de har samma rättigheter till stöd och hjälp efter att ha varit utsatta för brott då de valt att leva i en missbruksvärld där man vet att risken att utsättas för brott är påtaglig och tillhör vardagen. Som två av kvinnorna förklarade det:

*”Man är hela tiden beredd att inte få den ... många gånger hellre än att be
sociala om hjälp ... så är det bättre att gå ut och stjäla då ...
Istället för att krusa ... istället för att sitta där och vara den här lilla
människan ... som de bestämmer över ... ”*

*”... det ju så att man lever ju, man har ju faktiskt själv valt detta livet och
man ser det lite som att ”what goes around, comes around”, lite så.”*

De säger att detta dels beror på att de har en missbruksproblematik men även för att de har valt att leva i en värld där de vet att risken att utsättas för brott är stor. Ytterligare en försvårande omständighet är enligt kvinnorna att man i missbrukarvärlden inte talar med någon om att man har varit utsatt för ett brott och att man själv utför brott. Tre av kvinnorna beskriver hur de har resonerat efter att de varit utsatt för brott:

*”Alltså vi har oskrivna lagar. Man pratar inte med polisen, man ber inte om
hjälp från någon utomstående, man tar tillbaka det som är ens eget och
liksom lite sådana här tankar så.”*

”... men jag menar det gör man ju inte om man är en aktiv missbrukare som sysslar med brott, när man blir utsatt för våld ringer man ju inte till polisen.”

*”Jag gillar inte polisen, jag har fått mycket stryk av polisen ...
Men jag är, det är liksom de mot mig eller de mot oss ...
Alltså jag knarkar, jag är missbrukare
Jag stjälar datorer och sådana grejer, Nintendos och sådana grejer förstår du, så att du blir så ...
Polisen gillar inte mig heller, det kan jag lova...”*

Kvinnorna beskriver att de vanligtvis inte pratar med någon om påfrestande händelser som de är med om. Detta beror på att de flesta kvinnor som har en missbruksproblematik präglas av ett konsekvenstänkande som utesluter stöd och hjälp för brottet de utsatts för:

*”Det är ett väldigt övervägande...
Konsekvenstänkandet finns faktiskt där, men kommer den hämnas på den och kommer den göra så och hur kommer detta spridas vidare, hur blir dessa ringarna på vattnet...”*

Kvinnan beskriver hur man resonerar med sig själv:

*”Men har jag gjort något fel? Förtjänade jag det? Vem var det som gjorde det? Hur farlig är han? Klarar jag detta själv? Liksom lite så, ska jag gå dit och kanske prata lite vett med honom så att vi kan lösa denna konflikt sinsemellan?
Är det någon som har betett sig illa? Hur mycket? Vad har hänt med mig?
Det är nog en övervägning, är det så att man har fått så mycket stryk eller kanske utsetts för våldtäkt eller vad det nu skulle kunna vara. Det ska vägas, man väger jämt, för- och nackdelar ... vad kan komma tillbaka?”*

När vi pratade med kvinnorna om hur de har hanterat de brott som de har varit utsatta för så beskrev tre av kvinnorna att de till största delen hade hanterat det genom att använda mer droger istället för att söka stöd. För några av kvinnorna har det förekommit stöd och detta kommer vi att redogöra för i nästföljande tema. I citaten nedan beskriver kvinnorna att de har reagerat på brotts handlingen genom att ytterligare öka sitt intag av droger. Att missbruka droger blir för kvinnorna en tillflyktsort där de kan förtränga det de varit med om:

”Jag har knarkat för att överleva det jag har varit utsatt för.”

”... eftersom jag har missbrukat amfetamin i stort sett hela mitt vuxna liv ... med några års uppehåll några år då och då ... så blev ju det naturligt för mig ... att ... ta mera droger.

I: Mm ...

Försvinna in i drogerna ...”

*”... under de åren som jag var aktiv missbrukare så hanterade jag de situationerna när jag blev utsatt, utsatt för brott,
Jag har aldrig fått hjälp för det utan jag har nog fortsatt och drogat mig istället ...”*

En kvinna skiljde sig i sin berättelse kring hur hon hanterat sin situation som brottsutsatt. För henne var det aktuella brottet av sådan karaktär att hon inte ansåg sig behöva något stöd:

”II: Har du hanterat det?”

”IPI: Nej, det enda jag har gjort då det är att jag har polisanmält det.”

Vid diskussion om när brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik behöver stöd så förs det fram av kvinnorna att det framförallt är vid våldsbrott eller sexualbrott som stödet behövs. Egendomsbrott är något som överhuvudtaget inte nämns då det gäller behov av stöd. Anledningen till att kvinnorna upplever att stöd endast behövs efter grova brott är att deras toleransnivå har byggts upp över tid då de är vanligt att de utsätts för brott vid upprepade tillfällen. I citaten nedan kan man följa två resonemang till varför kvinnorna har en hög toleransnivå:

”Och vår toleransnivå, den är ju tyvärr alldeles för hög. Den blir ju det ... Så vad en vanlig tjej skulle anse att ... herregud, hade någon sagt så till mig ... så hade jag gått och anmält honom.”

”Att det är inte så stor skillnad, det spelar egentligen inte någon roll om man lever i missbruk och blir utsatt eller om man inte lever i missbruk och blir utsatt för våld.

Säger man inte stopp första gången så är man inne på det här att man tolererar det och det blir mer och mer och grövre och grövre för det är ju ingen som ...

Sen ser det ju lite annorlunda ut i missbrukarkretsar och det jag menar om man blir utsatt för våld i nära relation så är det ju också så att man ... det är inte bara där våldet finns.

Våldet är liksom en vardagsmat.”

Tre av kvinnorna som varit utsatt för grova brott uppger att de hade behövt stöd efter brottshändelsen. Det stöd som de anser att de hade behövt efter händelsen är; terapi, samtal, något att tro på och någon som såg dem som individer som är utsatta för brott och inte bara som en kvinna som missbrukar:

”Jag hade helt enkelt, jag hade behövt ...

Jag har aldrig trott på något, jag hade behövt tro på någonting ...

Men jag hade nog behövt terapi eller typ sådana här grejer.”

”... jag skulle ju naturligtvis behövt hjälp ... med att bearbeta detta ...”

”I: Men socialtjänsten kände också till att du var utsatt för våld, eller hade ni pratat om det?”

De kunde ju inte undgå att se att jag var utsatt för våld, eller?”

I: Men minns du om de frågade dig?”

Nej, det gjorde de inte ... nej.

Och jag tror, och jag tror såhär att, ja skulle de ha frågat, vad skulle de ha gjort av det då kände jag.

II: Vad tycker du att socialtjänsten borde ha gjort?”

Ja, de borde ju ha frågat, ja.”

En av kvinnorna berättar att det är idag när hon är drogfri som hon kan se att kvinnojouren eller socialtjänsten skulle ha fångat upp henne på ett bättre sätt, men att hon inte såg det då under den tid som hon var utsatt för brott.

”Det är klart att dem skulle ha hållit ... mig ... fångat upp mig...”

Analys Tema 3

Enligt tidigare forskning är det vanligt att individer som utsätts för brott upplever känslor som rädsla, ilska, skuld och skam kring det brott som de har utsatts för (www.brottsoffermyndigheten.se). Forskningen har också visat att kvinnor med missbruksproblematik befinner sig i en miljö där risken att utsättas för brott är hög (www.boj.se:1). Kvinnorna i vår studie är väl medvetna om att de befinner sig i en riskfylld miljö och detta är en av anledningarna till att de inte anser sig själva vara berättigade till samma stöd som individer som inte har någon missbruksproblematik. Vi kan se att kvinnorna i vår studie bär på skuld och skamkänslor av två anledningar. Dels känner kvinnorna skuld och skam för att de befinner sig i en miljö där de vet att risken att utsättas för brott är påtaglig, men de har även skuld och skamkänslor för det brott de utsatts för. I våra intervjuer har vi även uppmärksammat att de flesta kvinnorna söker anledningar till varför det är deras eget fel att de utsatts för brott. Vi har fått ta del av att kvinnorna har många argument till varför de själva bär skulden till de brott som de utsatts för. Likt tidigare forskning tror vi att brottsutsatta individer som inte har någon missbruksproblematik eller som inte lever i sådana riskfyllda miljöer, som de kvinnor vi har träffat, har samma anledningar att se skuld i det brott de utsatts för (www.brottsoffermyndigheten.se). I våra intervjuer framkom det att kvinnorna såg sin skuld utifrån den miljö de vistas i och utifrån den missbruksproblematik de har. Kvinnorna ser det som att de själva har valt ett liv med missbruk där de vet att de kan komma att utsättas för brott, vilket leder till att de anser att de själva bär skuld för de brott som de utsatts för. För kvinnorna i vår studie innebär det att de bär på en dubbel skuld för de brott de utsatts för.

De flesta brottsutsatta kvinnorna i vår studie upplever att de inte har samma rättigheter till stöd som vanliga brottsutsatta människor som inte har någon missbruksproblematik. Kvinnorna säger själva att detta beror på den syn de har av sig själva som kvinnor med missbruksproblematik. De menar att de själva har valt ett liv med missbruk. Vi tror att denna bild som kvinnorna har av sig själv till stor del beror på att de antar den syn som de upplever att de individer som ingår i det fungerande samhället har av dem och deras rättigheter till stöd. Det innebär att kvinnorna upplever att individer som inte har en missbruksproblematik i det fungerande samhället har en negativ syn på dem. Detta påverkar kvinnorna och leder till att de antar denna syn. Vi tror att detta beror på att det fungerande samhället spelar en central roll i kvinnornas liv då de egentligen vill tillhöra det samhället och ha fungerande liv utan missbruk. För att kvinnorna ska få tillgång till detta samhälle krävs det inte enbart att de blir drogfria utan också att de antar samma normer och värderingar som finns där, vilket kräver interaktion med personer ifrån det fungerande samhället. För kvinnorna blir detta komplicerat då de människor som skulle kunna bibringa dem dessa normer inte vill veta av dem. Vi har utifrån våra intervjuer fått en tydlig bild av att de anser att de är mindre värda än de som inte missbrukar då de uttalar sig i termer som att de känner skuld och skam för att de missbrukar och att de därmed får skylla sig själva (Mead 1976)

Ett annat sätt att förstå varför kvinnorna har denna syn är att de definierar sin situation i missbrukarvärlden som negativ och att de som befinner sig i den världen har ett mindre värde än de som inte ingår där. Eftersom kvinnorna definierar missbrukarvärlden och sig själva som missbrukare som något negativt så innebär det att detta blir det en sanning och deras verklighet (Trost & Levin 2004).

Kvinnorna i vår studie berättar att de styrs av ett konsekvenstänkande då de bestämmer sig för om de skall söka stöd eller inte. Kvinnan ses som en aktiv varelse som handlar och beter sig utifrån hur hon definierar situationen. Att söka stöd innebär för kvinnorna att de måste berätta för någon vad de varit utsatta för, vilket i missbrukarvärlden innebär att man bryter mot de oskrivna lagarna. De beskriver att de noggrant definierar situationen och resonerar med sig själv vad som kan komma att hända om de söker stöd. En kvinna beskriver att man tänker på vad som kan komma tillbaka till en själv. Vi tror att detta innebär att många brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik inte kommer att se sitt behov av stöd och inte heller söka det. Det konsekvenstänkande som kvinnorna har innebär att denna kategori av brottsoffer antagligen utsätts för brott vid upprepade tillfällen utan att någon får reda på det då kvinnorna alltid resonerar kring vilken utgång en eventuell anmälan eller kontakt med någon annan utomstående skulle innebära. Många gånger kanske en sådan kontakt skulle innebära att kvinnorna utsätts för grövre brott än om de håller det för sig själv (Trost & Levin 2004).

Anledningen till att kvinnorna i vår studie har haft svårt att söka stöd i samband med att de utsätts för brott tror vi kan bero på att de inte ser sig som ett fullvärdigt brottsoffer. Utifrån kvinnornas beskrivning av sin sociala situation blir det tydligt för oss att de inte ser sig som brottsoffer och att detta också innebär att de inte söker stöd. Vi tror att en grundförutsättning för att söka stöd är att dessa kvinnor först måste se sig själv som ett brottsoffer för att överhuvudtaget kunna se sin rättighet till stöd. Genom att kategorisera sig som ett brottsoffer så blir även yttre stöd legitimt.

Kvinnorna beskriver att de har använt droger för att hantera de känslor som uppkommit efter att de utsätts för brott. Detta kan förstås genom att kvinnornas föreställningsvärld utgår från deras definition av sin situation, nämligen att de själva bär skuld för att de befinner sig i den situation de gör. Kvinnorna anser att de inte har rätt till stöd och söker därmed inget stöd, vilket leder till att de handlar utifrån den situation de befinner sig i med den givna föreställningsvärlden (Trost & Levin 2004). Då kvinnorna utsätts för ett brott så blir det naturligt för dem att hantera det genom att ta mer droger för att döva sina känslor, då detta är det enda "tillåtna" sättet i missbrukarvärlden.

Kvinnor med missbruksproblematik tillhör den kategori av brottsoffer som ofta utsätts för brott vid upprepade tillfällen (Holmberg m. fl.2005) . Detta är något som vi också funnit i vår studie, kvinnorna har berättat hur deras toleransnivå har byggts upp över tid. Anledningen till detta är att de utsätts för brott vid flertalet tillfällen och att brotten gradvis blivit grövre, det handlar även om att verbala kränkningar och att bevittna våldssituationer tillhör kvinnornas vardagliga liv. En kvinna menar att sättet att bygga upp sin toleransnivå ser ut på samma sätt oavsett om man missbrukar eller inte, det som skiljer sig är att i missbrukarvärlden tillhör våldet vardagen. Kvinnorna riskerar inte bara att utsättas för våld i nära relation utan även av andra som befinner sig i kvinnans omgivning.

6.4 Tema 4

Har stöd förekommit

Det förekommer varierande berättelser kring om stöd har förekommit efter att kvinnorna utsatts för brott. Två av kvinnorna berättar att de har haft ett socialt nätverk utanför missbrukarvärlden som har fungerat som stöd efter att de utsatts för brott. Nätverket har bestått av föräldrar och syskon. Kvinnorna beskriver att de upplever av att de sliter ut sitt nätverk genom att berätta och visa sin utsatthet:

”Jag har alltid haft ett jättebra nätverk med syskon och familj som har varit jätteaktiva och så ...

Men, men att det var för smärtsamt för mig att betunga dem med de bitarna till slut som ... jag hade ett sådant tungt missbruk i många år ...

Det var så jobbigt för dem, tyckte jag att ... att de såg mig gå under, tror jag Så till slut ville man inte ha kontakt med dem heller, det var för jobbigt.

Så då, man blir ju väldigt ensam i den situationen.”

”Men det är ju också det att man liksom utsätter ens ... det nätverket man har, det blir så belastat med ens, de här tunga bitarna.

De går ju också sönder, ens anhöriga ...

Så till slut orkar man ju inte höra av sig till dem heller, för man känner att man orsakar dem så mycket smärta, så man orkar inte.

Jag tror också att det är det, det går till en viss gräns i den här misären.

För det blir ju det, det blir ju så otroligt, det blir en sådan otrolig stark misär när man har levt så länge i missbruk som jag gjorde, det blir så fruktansvärt.

Vanliga människor och behöva titta in i den världen på något sätt, va.

Usch, jag blir ledsen när jag pratar om detta, varför blir jag det?”

”Jag har ju hela tiden haft min mamma och min syster i bakgrunden ... men det var ju så obehagligt för dem ... mamma slog ju på sig själv ...

Vi pratade inte så mycket om det ... för jag märkte att det var väldigt obehagligt för dem. De kände att de inte hade skyddat mig.”

En kvinna uppgav att hon inte hade haft något behov av stöd efter brotts handlingen. Detta berodde på att det brott hon utsatts för var av materiell karaktär:

”Det materiella, det går alltid att lösa. Vi har försäkringsbolag ... det alltså ... så.”

Två av de tre kvinnorna som hade varit utsatta för grövre brott berättar att de inte har erbjudits något stöd. En av kvinnorna har erbjudits stöd ifrån socialtjänsten vid upprepade tillfällen. Vid dessa tillfällen har kvinnan själv tackat nej till erbjudandet av stöd:

I2: *Har de aldrig frågat dig om du velat ha något stöd?*

IP: *Jo, det har de ju.*

Där brister ju inte de, absolut inte, utan det är bara jag som har vägrat.”

Samtliga kvinnor har vid något tillfälle gjort en anmälan hos polisen efter att de utsatts för brott. Tre av kvinnorna har inte erbjudits något stöd i samband med anmälan.

*”De har nog erbjudit mig den hjälp som går att få, förutom då när jag polisanmälde, det var ingen som frågade mig direkt om terapi och ... men jag har ju fått terapi, men jag har ju bara inte gått in på de grejerna ...
Alltså jag hade behövt terapi då...
Polisen borde ha frågat mig om terapi, helt klart ...”*

En annan kvinna beskriver sin erfarenhet av att polisanmäla det brott hon varit utsatt för såhär:

”I: Men jag tänkte att, när du gjorde en anmälan var det någon, alltså i och med anmälan var det någon som frågade dig om du behövde något stöd där då eller fick du information om vart du kunde vända dig eller?”

Ingenting, jag fick ingen, alltså det var, alltså jag ska säga dig det, det var som den värsta ...

Värsta, värsta ... jag tror ingen människa kan tänka sig att man ska kunna bli bemött så på en polisstation som jag har blivit bemött den gången.

Det var hemskt.

I: Okej

Det var hemskt.

För det första var det så kränkande, de var så kränkande de här poliserna som var där ...

I: På vilket sätt var de kränkande?”

Jamen, de hade en sådan, för det första hade de en sådan vidrig kvinnosyn så det var inte klokt.

Jag kände det som att jag blev utsatt för ett övergrepp själv.

Det kändes som ett övergrepp att komma dit in.

I: Mm

Ja ... mm, så det hoppas jag verkligen ingen annan får uppleva.”

Den fjärde kvinnan fick stöd via en kvinnojour som hjälpte henne att fullfölja en rättsprocess efter att hon gjorde en anmälan. Kvinnan beskriver detta stöd som mycket värdefullt då det var viktigt att genomföra rättegången. Hon har även en bra erfarenhet av polisens bemötande i samband med att hon gjorde en anmälan:

”Jag var inte van vid det då ... jag var ju ... väldigt trasig ... så att jag blir ledsen än idag när jag tänker ... eller rörd blir jag ... det var så stort för mig ... att någon människa kunde göra detta mot mig.

För jag tyckte ju att jag inte var värd någonting så ...

Och även poliserna där ... de var så gulliga ... jag var ju van vid att de alltid tog mig och med all rätt ... men helt plötsligt så var jag på andra sidan då ... och jag blev behandlad precis som att jag hade varit fru Gyllenhammar ... de var jättegulliga och vänliga.

Inte ett ord om att jag var ... den här knarkaren eller tjuven eller något, vilket de mycket väl visste att jag var då.

Men inte ett ord om det.”

En kvinna beskriver att hon upplevt att hon fått ett dåligt bemötande i samband med att hon efterfrågat stöd hos en myndighet som kan erbjuda stöd till individer som bl.a. har varit utsatt för brott.

”Jag kände framförallt att man inte lyssnade på mig. Jag var ju jätterädd för män.

Jag skulle ju aldrig kunna tänka mig att öppna mig för en man.

Varför kunde man i alla fall inte ... istället låta mig i så fall vänta ett par veckor och fått en kvinnlig och prata med ...

Eftersom jag var så pass medveten som jag var ... om mitt missbruk ... men att det är en del för sig och jag hade kunnat tänka mig att gå på båda två.

Men jag fick inte en chans till det utan man bara ... tvingade mig att lämna urinprov och de var ju naturligtvis positiva ... och då blev jag bestraffad för det då istället och då skulle jag ju inte få läkarintyg ... för att jag faktiskt var sjuk.

Jag var ju inte kapabel att arbeta i det skicket.”

Tre av kvinnorna berättar att de fått stöd i samband med processen att försöka bli drogfria. Genom stödsamtal har kvinnorna fått möjlighet att prata om det som de har varit utsatta för. En av kvinnorna berättar att det stöd som hon fick bestod av samtal med en familjeterapeut. Det stödet sökte hon själv och hon upplevde stödet som väldigt värdefullt i bearbetningen av sina upplevelser. Hon berättar vidare att hon anser att man först måste bli drogfri för att förstå att man har blivit utsatt för ett brott:

”Men jag tycker att det är ... jag tycker att om man ska få chans att bearbeta något så måste man vakna till och fatta att man har blivit utsatt för ett brott.

Men det kanske man inte gör om man liksom tillför sina droger.

Det, det vet jag att man inte gör ... man dövar det.”

De två andra kvinnorna genomgår idag ett program där de erbjuds stöd vilket de upplever som värdefullt. En av dessa kvinnor har även möjlighet till stöd via socialtjänsten. I citatet nedan beskriver kvinnan hur värdefull hennes socialassistenter är för henne:

”I: Vad känner du idag att du hade behövt?

Terapi ...

I: Är det någonting som du blir erbjuden här nu när du är på väg...

Ja, men det är bara för mig att ta tag i det och ringa min socialassistent för de är ett fruktansvärt stöd idag mina socialassistenter.

Hon ringer en gång i veckan och kollar om jag är kvar och kollar hur jag mår ...”

Analys Tema 4

För att förstå hur kvinnor med missbruksproblematik uppfattar sitt behov av stöd och hjälp efter att de varit utsatta för brott så måste man först förstå den värld de lever i samt hur de resonerar kring att be om hjälp. Tidigare forskning har konstaterat att det är viktigt att man får ett bra stöd efter att man har utsatts för ett brott. Ett bra stöd kan leda till att man lättare bearbetar och återhämtar sig efter brotts handlingen (www.bra.se).

Två av kvinnorna som vi har träffat har berättat att de har haft ett bra socialt nätverk omkring sig där de har sökt stöd efter att de utsatts för brott. Nätverket har främst bestått av deras familjer. Kvinnorna säger att de har kunnat prata med sina föräldrar och syskon, men att de efter hand omdefinierat sin situation och inte velat belasta dem, vilket har inneburit att de valt att inte prata med någon utan valt att bära det inom sig istället. Det är tydligt att dessa två kvinnors kärnfamiljer har fortsatt att utgöra det som Mead (1976) kallar för de signifikanta andra. Den kvinna som skiljde sig i sin berättelse och inte ansåg sig behöva stöd kan också förstås genom att hon definierade sin situation och det brott som hon varit utsatt för på ett sätt där hon ansåg att behovet av stöd inte fanns (Trost & Levin 2004).

Man kan förstå kvinnornas handlande då de söker stöd utifrån vilka tidigare erfarenheter de har av att söka stöd. Detta kan förstås genom att kvinnorna innehar ett "Me" och "I". De tidigare erfarenheter kvinnorna har av att söka stöd finns lagrats i deras "Me", vilket påverkar deras handlande då de nästa gång utsätts för ett brott. Om en kvinna tidigare fått ett dåligt bemötande då hon sökt stöd och hjälp så kommer hon med största sannolikhet att noggrant väga för och nackdelar mot varandra innan hon eventuellt funderar på att söka nästa gång (Mead 1976; Trost & Levin 2004).

Två av kvinnorna har beskrivit att de fick ett dåligt bemötande vid det tillfälle då de kontaktade en myndighet efter att de utsatts för brott. Lindgren m.fl. (2001) skriver om detta fenomen som kallas sekundär viktimisering, det innebär att individen som utsatts för brott blir bemött och behandlad på ett sätt som individen uppfattar som kränkande. Vi tror att anledningen till att kvinnorna blir behandlade på detta sätt kan bero på att de inte ses som ett idealt brottsoffer av de professionella som de har mött eftersom de inte innehar de egenskaper som ett idealt brottsoffer ska ha. Vi tror att de professionella omedvetet har intagit en bild av hur ett brottsoffer bör bete sig. Med anledning av att kvinnorna har "valt" att befinna sig på en plats där de vet att risken att utsättas för brott är hög, att de själva utför kriminella handlingar och att de ofta känner gärningsmannen så kan det bli svårt att se dem som ett "idealt brottsoffer" (Christie 2001). Vi tror att många professionella som möter dessa kvinnor enbart ser dem som missbrukare och inte som en kvinna som varit utsatt för brott.

De kvinnor som skiljde sig i sina berättelser och faktiskt hade erbjudits stöd tror vi beror på att de sågs som ett idealt brottsoffer då de uppfyllde de kriterier som ett idealt brottsoffer ska ha, trots att de hade en missbruksproblematik.

Vi anser att samtliga kvinnor i flera avseenden uppfyller de kriterier som ett idealt brottsoffer ska ha, men att det inte synliggörs pga. deras missbruksproblematik. Anledningen till att en av kvinnorna blev erbjuden stöd tror vi beror på att de professionella som denna kvinna mötte hade en annan syn på brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik än de professionella som övriga kvinnor mötte (Christie 2001).

Kvinnorna som vi har träffat kan idag, då de är drogfria eller är i en process att bli drogfria, se att de behövde stödet direkt efter att de utsatts för brott. En av kvinnorna tar upp att intaget av droger är en försvårande omständighet då det gäller att se sitt behov av stöd. Som vi redogjorde för i tema tre så använder kvinnorna drogerna för att döva sina känslor kring sina upplevelser då de varit utsatta för brott. Den insikt som kvinnorna har idag över sitt behov av stöd kan förstås genom att de befinner sig i nuet och att de då kan lyfta fram sina tidigare erfarenheter för att förstå att de behöver stöd i den situation de befinner sig i. Kvinnorna har genomgått en process där de blivit drogfria och därmed har de även förändrats som individer (Trost & Levin 2004).

Idag definierar kvinnorna sin situation annorlunda än de tidigare har gjort. När kvinnorna befann sig i ett missbruk så kunde de inte se sitt behov av stöd lika tydligt, men idag kan de se på sin situation med andra ögon och därmed också se sitt behov av stöd som viktigt. Vi tror att det kan vara så att då kvinnorna blivit drogfria så kan de kanske se sitt eget värde på ett annat sätt. De är inte längre en kvinna med missbruksproblematik utan de är en kvinna som har blivit utsatt för brott och därmed ökar deras rättighet till att få stöd. I och med att kvinnorna blivit drogfria så anser vi att de faller inom ramen för ett "idealt brottsoffer" och vi tror att de även gör det för myndighetspersoner (Christie 2001). Att kvinnorna i sin process att bli drogfria har kontakt med myndigheter och individer utanför missbrukarvärlden kan ses som ett successivt socialiserande in i det fungerande samhället. Som vi beskrev i tema två så såg kvinnorna på sig själva på samma sätt som de upplevde att de individer som ingår i det fungerande samhället såg på dem. När kvinnorna sedan blir drogfria så är det troligt att de upplever att de ses som brottsoffer av människor utanför missbrukarvärlden, vilket leder till en förändrad syn på sig själv (Mead 1976).

7. Slutdiskussion

Vi har valt att lämna en sammanfattande redogörelse för vårt resultat utifrån studiens frågeställningar. Därefter kommer vi att diskutera resultaten och vad denna studie har för relevans för socialt arbete. Slutligen kommer vi att lämna förslag till vidare forskning inom området.

Sammanfattande resultat utifrån våra frågeställningar

Vilket behov och vilken form av stöd upplever kvinnorna sig ha efter att de utsatts för brott?

Samtliga kvinnor i vår studie har uttryckt att de har haft ett behov av stöd efter att de varit utsatta för brott. Kvinnorna upplever att det kan vara svårt att se sitt behov av stöd då man befinner sig i ett aktivt missbruk, men att de efter att de blivit drogfria kan se att de hade behov av stöd då de utsattes för brott.

Har det förekommit någon form av stöd efter att kvinnorna varit utsatta för ett brott?

Kvinnorna i vår studie har varierande erfarenheter kring stöd som förekommit efter att de varit utsatta för brott. Två av kvinnorna har aldrig erbjudits något stöd efter brottshändelserna. En kvinna har erbjudits stöd i olika former, men själv avböjt. Intressant med denna kvinnas berättelse är att hon erbjudits stöd vid upprepade tillfällen, men inte vid det tillfälle då hon gjorde en anmälan. En kvinna sökte själv stöd och blev också beviljad stöd. Dessvärre var stödet inte värdefullt för henne då det inte togs någon hänsyn till hennes önskemål kring hur hon ville att hjälpen skulle vara utformad.

Hur har detta stöd sett ut?

En av kvinnorna i vår studie har själv sökt stöd efter hon blivit drogfri. Hon sökte då samtalsterapi och hon menar att detta stöd har varit värdefullt och livsnödvändigt för henne. De övriga tre kvinnorna har inte sökt något stöd för att bearbeta sina upplevelser kring brottshändelsen efter att de blivit drogfria. En av kvinnorna ansåg sig inte behöva något stöd alls.

Ser du dig som ett brottsoffer?

Tre av kvinnorna i vår studie lämnade en samstämmig bild av att de inte såg sig själva som brottsoffer under tiden då de blev utsatta för brott och befann sig i ett aktivt missbruk. De berättade att då de själva valt att ingå i en värld där de vet att risken att utsättas för brott är påtaglig så ser man sig heller inte som ett brottsoffer då man utsätts för ett brott. Kvinnorna menade att man får räkna med att utsättas för brott då detta är en del av den vardag som de lever i. Kvinnorna ansåg att de själva hade del i det brott som de utsattes för. Idag då kvinnorna är drogfria så uppgav två av dem att de kunde se att de var brottsoffer då de utsattes för brott. En av kvinnorna såg sig inte som ett brottsoffer idag heller då det brott hon utsatts för inte hade påverkat henne känslomässigt. Den fjärde kvinnan skiljde sig i sin berättelse då hon hade sett sig själv som ett brottsoffer under tiden hon utsattes för brott och befann sig i ett aktivt missbruk. Kvinnan hade använt det faktum att hon var ett brottsoffer som förevändning för att fortsätta sitt missbruk av droger. Idag då kvinna är drogfri så ser hon sig inte längre som ett brottsoffer. För henne var det nödvändigt att sluta se sig som ett offer för att kunna gå vidare med sitt liv.

Diskussion utifrån vårt resultat

De kvinnor som vi har träffat har alla haft liknande berättelser kring hur livet i missbrukarvärlden ser ut. Det framgår tydligt att det finns en uppsättning av regler som alla i missbrukarvärlden känner till och lever efter. En av dessa regler är att man inte pratar med någon om vad man är med om utan man löser sina problem själv eller håller det inom sig. Då man lever i en värld där dessa regler är så starkt införlivade i de individer som ingår där så är det självklart svårt att frångå dem och göra en anmälan eller be om den hjälp som man behöver efter att man utsatts för ett brott. Ytterligare en försvårande omständighet är att kvinnorna inte ser sig själva som brottsoffer då de själva anser att de valt ett liv i missbruk där våld och kriminalitet tillhör vardagen. Detta är något som även tidigare forskning har visat (Holmberg m.fl. 2005; Nationellt råd för kvinnofrid 2003). De regler och normer som finns i missbrukarvärlden har skapats av de som ingår där, men det är intressant att diskutera kring olika anledningar till att de upprätthålls. Vi tror att en anledning kan vara att dessa regler och normer bekräftas av dem som inte ingår i missbrukarvärlden. Vi funderar på om det kan vara så att det för yrkesverksamma som möter dessa kvinnor är bekvämt att de inte anmäler alla brott som de utsatts för och att de heller inte ställer några krav då det gäller stöd då detta skulle innebära en ökad arbetsbelastning. De kvinnor som vi har träffat har beskrivit att de utsatts för sekundär viktigmisering då de gjort en anmälan eller sökt stöd. Detta anser vi signalerar till kvinnorna att det inte är önskvärt att de söker stöd eller anmäler brott, vilket innebär att de regler som finns i missbrukarvärlden bekräftas.

Kvinnorna i vår studie ansåg att det var av största vikt att erbjudas stöd efter att man utsatts för brott. De menar att kvinnor med missbruksproblematik ofta utsatts för grova brott vid upprepade tillfällen, vilket också bidrar till att de bygger upp en hög toleransnivå. Vi anser att det är oerhört viktigt att dessa kvinnor uppmärksammas då de söker vård, gör en anmälan eller själva söker stöd eftersom de med största sannolikhet då är utsatta för grova brott. Detta grundar vi på kvinnornas egna uttalanden om att de inte söker hjälp eller berättar för någon om vad de varit utsatt för. Vi tror därför att om kvinnorna faktiskt tar mod till sig och söker hjälp så är det som de varit utsatta för allvarligt och om de inte får den hjälp de behöver då så kanske de aldrig mer kommer tillbaka. Det kan vara så att man för alltid tappar kvinnorna om man inte fångar upp dem om de vid något tillfälle söker hjälp.

Utifrån vad kvinnorna i vår studie har berättat så verkar det som att det hör till ovanligheten att de erbjuds något stöd då de utsatts för brott. Tre av kvinnorna i vår studie hade inte erbjudits något stöd för att bearbeta sina upplevelser efter att de utsatts för brott. En av kvinnorna hade erbjudits stöd i samband med att hon gick igenom en rättsprocess. Detta stöd var värdefullt för kvinnan eftersom det var viktigt för henne att fullfölja sin anmälan. Dessvärre lämnades kvinnan ensam med sina upplevelser av själva brottet, vilket ledde till att hon återgick till missbruket. De kvinnor som har deltagit i vår studie har alla sagt att användandet av droger har varit ett sätt att hantera svåra upplevelser. Drogerna har hjälpt kvinnorna att döva smärtsamma upplevelser. De erfarenheter kvinnorna har av att söka stöd var dåliga och de kände att de inte hade blivit lyssnade på. En kvinna som gjorde en anmälan då hon fruktade för sitt liv blev så dåligt bemött av polisen att hon bestämde sig för att aldrig mer gå dit. En annan kvinna som sökte stöd och bad om att få en kvinnlig samtalskontakt fick en manlig kontakt och fokus låg på hennes missbruk och inte på de upplevelser som hon ville bearbeta. Kvinnan upplevde det som att hon först var tvungen att vara drogfri innan hon kunde få den hjälp som hon ville.

Utifrån våra intervjuer så är det fullt förståeligt att kvinnor med missbruksproblematik inte söker någon hjälp då de riskerar att bli bemötta på ett sätt där de inte blir lyssnade på. I de fall där man som yrkesverksam väljer att i första hand fokusera på missbruket istället för brottet så sänder det självklart ut signaler till kvinnorna att de får skylla sig själva för att de missbrukar. Vi tror att det är en stor chans att kvinnorna själva även försöker ta sig ur sitt missbruk om de får rätt hjälp från början. Vad vi menar är att om de söker stöd för att bearbeta svåra upplevelser så kan det även vara en ingång till att de i slutändan även börjar arbeta för att bli drogfria. Vi anser därför att det är av största vikt att yrkesverksamma som möter dessa kvinnor bemöter dem som brottsoffer och inte som en missbrukare. Kvinnorna säger själva att de använt droger för att döva smärtan så därför är det föga troligt att de kommer att sluta med droger innan de får hjälp med att bearbeta sina upplevelser. Det är tydligt att allt hänger ihop och att det ena inte behöver utesluta det andra.

Christies begrepp det ”ideala offret” som innehåller ett antal egenskaper som ska uppfyllas för att man ska erhålla statusen som ett legitimt brottsoffer är något som är värt att fundera lite extra på. I vårt samhälle idag är det ganska tydligt att en individ som uppfyller dessa punkter ses av andra som ett idealt brottsoffer, men när någon frångår dessa kriterier så funderas det lite extra kring om individen verkligen är ett brottsoffer eller om denna får skylla sig själv. De kvinnor som vi träffade, bortsett från en, ansåg heller inte att de var ett brottsoffer eftersom de hade gett sig in i en missbrukarvärld fullt medvetna om vad det innebar. Begreppet det ideala offret bygger på vilka egenskaper vi människor i samhället anser att ett brottsoffer ska ha. Det finns kritik mot begreppet, men vi tror inte det hade spelat någon roll om det fanns ett begrepp där brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik skulle anses tillhöra kategorin idealt brottsoffer. Vad det egentligen handlar om är alla enskilda individers inställning till dessa kvinnor. Det är attityderna i samhället som måste förändras, för så länge vi som ingår i samhället inte ser dessa kvinnor som brottsoffer så spelar det ingen roll om det skulle finnas ett begrepp som menar att de är fullgoda brottsoffer.

Avslutningsvis vill vi uppmana alla som möter en brottsutsatt kvinna med missbruksproblematik att inte göra som personen i inledningen utan istället möta henne med blicken och se henne som ett brottsoffer.

Relevans för socialt arbete

Vi anser att denna studie har relevans för det sociala arbetet. Kvinnorna i vår studie uttrycker hur svårt det är att som kvinna med missbruksproblematik se sig själv som ett brottsoffer och be om den hjälp som man är berättigad till. Vi anser att det är viktigt att man som yrkesverksam inom socialt arbete har kunskap kring hur brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik upplever sin situation för att kunna hjälpa dem på bästa sätt. Kvinnorna i vår studie har lyft fram vad de anser vara värdefullt då man befinner sig i en situation där man utsätts för våld och har en missbruksproblematik. Vår studie lyfter även fram vikten av ett bra bemötande då man som kvinna med missbruksproblematik söker hjälp och stöd och även hur detta bemötande bör se ut, vilket borde vara intressant för alla som möter denna grupp av människor.

7.1 Förslag till vidare forskning

I våra intervjuer pratade vi med kvinnorna om vilket råd de hade till myndigheter som möter brottsutsatta kvinnor med missbruksproblematik och andra kvinnor som befinner sig i samma situation som de själva har gjort. Det resulterade i att vi fick ta del av intressant och värdefull information. Detta frångick studiens syfte, men vi anser att detta är en viktig fråga som vi vill lämna över som förslag till vidare forskning. Vi har valt dela med oss av de råd som kvinnorna i vår studie lyfte fram som viktiga.

De kvinnor vi har träffat vill att stödet från professionella skall vara kunskapsbaserat och att bemötandet skall vara respektfullt. Kvinnorna tycker att det är viktigt att den professionella i mötet visar respekt, förståelse, empati och kärlek. De vill att de människor som man möter när man söker stöd skall se dem som individer som har varit utsatt för ett brott och inte bara som en missbrukare. Det vill säga se *människan* och inte missbruket. De råd kvinnorna vill ge till andra kvinnor med missbruksproblematik som blir utsatt för brott är att de ska godta den hjälp som de erbjuds. Om man inte erbjuds stöd så menar en kvinna att man själv ska söka stöd. Två kvinnor säger att det är viktigt att anmäla om man blir utsatt för något brott.

Vi tycker att det skulle vara intressant att göra en studie på hur yrkesverksamma resonerar kring sitt arbetssätt då de möter dessa kvinnor.

8. Referenser

- Christie, N (2001): *Det ideala offret*, i Åkerström, M/ Sahlin, I (red): *Det motspänstiga offret*, Lund: Studentlitteratur
- Hedin Widding, L. (1997): *Det kan hända vilken kvinna som helst. En handbok om bemötandet av kvinnor som blivit utsatta för misshandel och sexuella övergrepp*, Anamma Böcker: Smedjebacken
- Denscombe, M (2000): *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Lund: Studentlitteratur
- Denscombe, M (2004): *Forskningens grundregler. Samhällsforskarens handbok i tio punkter*, Lund: Studentlitteratur
- Denscombe, M (2009): *Forskningshandboken. För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*, Lund: Studentlitteratur
- Granström, G (red) (2004): *Den onda cirkeln om brottsoffer, genus och rätten*, Lund: Studentlitteratur
- Holme, I M/ Solvang, B K (1997): *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder*, Lund: Studentlitteratur
- Kvale, S (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur
- Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur
- Larsson, Sam i Larsson m.fl. (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur
- Lewin, B (2002): *Vem bryr sig. Om osynlighet och rättssäkerhet för brottsoffer med funktionshinder*, Umeå: Brottsoffermyndigheten
- Lindgren,M/ Pettersson,K-Å/ Hägglund, B (2001): *Brottsoffer ifrån teori till praktik*, Stockholm: Jure CLN AB
- Lindgren, M/ Pettersson, K-Å/ Hägglund, B (red) (2004) *Utsatta och sårbara brottsoffer*, Stockholm: Jure Förlag AB
- Mead, G H (1976): *Medvetandet, jaget och samhället*, Uppsala: Argos
- Näsholm, C & Melin A G, (1998): *Behandlingsplanering vid missbruk*, Lund: Studentlitteratur
- Ryding, A (2005): *Välviljans variationer. Moraliska gränsdragningar inom brottsofferjourer*, Lunds Universitet: Sociologiska Institutionen
- Svenning, C (2003): *Metodboken*, Eslöv: Lorentz Förlag
- Svensson, K (2006): *Socialt arbete med brottsoffer. Sympati, empati och organisering*, Falun: Carlsson Bokförlag

- Thomassen, M (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis. Introduktion i vetenskapsfilosofi*, Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Thurén, T (2007): *Vetenskapsfilosofi för nybörjare*, Lund: Studentlitteratur
- Trost, J/ Levin I (2004): *Att förstå vardagen – med ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv*, Lund: Studentlitteratur
- Trulsson, K (2006): *Dans på lina*, Falun: Carlsson Bokförlag

Rapporter:

- Holmberg, C/ Smirthwaite, G/ Nilsson, A (2005): *Mäns våld mot missbrukande kvinnor – ett kvinnofridsbrott bland andra*, Rapport 8: MOB
- Brottsförebyggande rådet (BRÅ), Nationella trygghetsundersökningen Rapport 2008:12
Brottsoffers benägenhet att polisanmäla brott
- Borelius, U (2009): *Kartläggning av stödverksamheter för brottsutsatta personer i Göteborg – en sammanställning av telefonintervjuer*, Göteborg: Göteborgs Universitet, Institutionen för socialt arbete
- Nationellt Råd för kvinnofrid (2003): *Världens sämsta brottsoffer – om mäns våld mot missbrukande kvinnor och psykiskt funktionshindrade kvinnor*, (www.nck.uu.se/filedownload.php?id=153).

Internet:

- <http://www.kvinnojouren-ada.nu/projekt> (2009-10-01)
- www.boj.se:2 www.boj.se/?c=3&pg=2 (2009-10-15)
- www.boj.se:1 www.boj.se/?c=3&pg=23 (2009-10-15)
- http://www.bra.se/extra/news/?module_instance=2&id=22 (2009-10-19)
- <http://www.brottsoffermyndigheten.se/default.asp?id=3418> (2009-10-19)
- <http://www.fass.se/LIF/lakarbok/artikel.jsp?articleID=4242#upp> (2009-10-13)
- <https://lagen.nu/2001:453#K5> (2009-11-02)
- http://www.riksdagen.se/Webbnav/index.aspx?nid=410&dok_id=GV02Ju393 (2009-11-03)
- http://www.riksdagen.se/templates/R_PageExtended_6074.aspx (2009-11-03)
- <http://www.roks.se/kvinnotryck/dubbelt-utsatt> (2009-10-12)
- <http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm> (2009-11-03)
- www.villakarin.com (2009-10-02)
- http://www.vr.se/download/18.7f7bb63a11eb5b697f3800012802/forskningsetiska_principer_tf_2002.pdf (2009-10-20)

9. Bilagor

Bilaga 1

Intervjuguide

Bakgrund

1. Kan du berätta om hur din livssituation ser ut idag?

Utsatthet

1. När du varit utsatt för en händelse som på något sätt känts kränkande för dig, kan du berätta om hur du hanterat detta?
2. Såg du dig som ett brottsoffer?
3. Gjorde du någon anmälan?
4. Om ja, erbjöds du något stöd i samband med din anmälan?
5. Upplevde du att du behövde något stöd efter att du gjort en anmälan?
6. Har du upprepade gånger varit utsatt för någon form av brott?
7. Upplever du att du har bearbetat den händelse som du varit utsatt för? Om ja, hur har det arbetet sett ut?

För kvinnor som erhållit/ sökt/ erbjudits stöd

1. Har du någon gång sökt stöd på egen hand? Kan du berätta lite mer om detta?
Vart vände du dig då?
2. Anser du att det stöd som du har fått efter att du varit utsatt för brott har varit tillräckligt?
3. Om du fått stöd från någon institution såsom socialtjänst, sjukvård eller brottsofferjour, hur upplevde du deras bemötande?
4. Upplever du att du har blivit lyssnad på då du fått stöd?

Vilket stöd vill kvinnorna ha?

1. Vilket stöd anser du att du hade behövt efter att du varit utsatt efter ett brott?
2. Om det fanns en kvinnojour dit kvinnor med missbruksproblematik kunde vända sig efter att ha varit utsatta för brott, skulle du vända dig dit?

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Informationsblad till intervjupersoner

Vi är två studenter från Göteborgs Universitet som studerar på Socionomprogrammet. Just nu läser vi vår sjätte termin och ska under hösten 2009 skriva vår C- uppsats. Vår studie kan komma att bli en del av ett större forskningsprojekt som utvärderar arbetet för brottsoffer i Göteborgs Stad. Forskningsprojektet drivs av en tvärvetenskaplig forskargrupp vid Göteborgs Universitet och finansieras under hösten 2009 av brottsofferfonden. Fokus under hösten kommer att ligga på brottsutsattas egna behov och erfarenheter av stöd.

I vår studie vill vi belysa och beskriva de upplevelser och behov som kvinnor med missbruksproblematik har av stöd när de utsatts för brott. Vi vill betona att studien inte kommer att gälla brottet i sig utan vårt intresse betonar kvinnornas upplevelser av, eller avsaknad av, stöd, både inom familj och nära relationer samt brottsofferstödjande verksamheter. Vi är också intresserade av att ta reda på om kvinnorna har fått information om vilka olika former av stöd som finns och vart de kan vända sig för att få stöd.

Vi söker därför kontakt med dig som är kvinna och som vill dela med sig av sina egna unika erfarenheter kring att ha varit utsatt för någon form av brott av psykisk, fysisk, materiell och/ eller ekonomisk karaktär som orsakat skada mot den egna personen.

Vi söker dig som är över 18 år och har, eller har haft, någon form av missbruksproblematik.

Eftersom vi vill belysa din unika upplevelse så är vår önskan att använda oss av bandspelare vid intervjuerna, men vi kan även föra anteckningar om så önskas. Intervjuerna kommer att ske enskilt och den beräknas ta cirka 1-2 timmar. Platsen för intervjun sker enligt överenskommelse. Vi vill försäkra dig om att allt som sägs kommer att vara konfidentiellt och behandlas anonymt i studien. Vi vill också betona att ditt medverkande är frivilligt och att du när som helst under studiens gång kan meddela oss om du inte längre önskar delta i vår studie.

Vi utgår från vetenskapsrådets etiska regler då vi skriver vår studie. Detta innebär att det material som vi samlar in endast kommer att användas till forskningsändamål.

Studien kommer att presenteras i form av en c-uppsats och kommer att finnas tillgänglig för allmänheten (www.uppsatser.se). Eventuella citat och referat av intervjuer kommer att presenteras på ett sådant sätt att de intervjuades identitet inte röjs.

Är du intresserad av att delta i vår studie eller har du några frågor kontakta oss:

Sandra Hansson, Socionomstuderande

Tfn: xxxx- xxxxxx

Sara Nylander, Socionomstuderande

Tfn: xxxx- xxxxxx

För ytterligare information är du välkommen att kontakta vår handledare:

Stig Grundvall, Fil.Dr. Socionom.

Institutionen för socialt arbete

Tfn: xxx- xxxxxxxx

Bilaga 3

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Till: Verksamheten XX

Vi är två studenter från Göteborgs Universitet som studerar på Socionomprogrammet. Just nu läser vi vår sjätte termin och ska under hösten 2009 skriva vår C- uppsats. Vårt uppsatsarbete är en del av ett större forskningsprojekt som utvärderar arbetet för brottsoffer i Göteborgs Stad. Forskningsprojektet drivs av en tvärvetenskaplig forskargrupp vid Göteborgs Universitet och finansieras under hösten 2009 av Brottsoffermyndigheten. Fokus under hösten kommer att ligga på de brottsutsattas egna behov och erfarenheter av stöd.

I vår studie vill vi belysa och beskriva de upplevelser och behov som kvinnor med missbruksproblematik har av stöd när de utsatts för brott. Vi vill betona att studien inte kommer att gälla brottet i sig utan vårt intresse betonar kvinnornas upplevelser av, eller avsaknad av, stöd, både inom familj och nära relationer och i vårdformer av olika slag. Vi är också intresserade av att ta reda på om kvinnorna har fått information om vilka olika former av stöd som finns och vart de kan vända sig för att få stöd. Vi vill även förtydliga att intervjuerna inte fokuserar de brottsutsattas stöd av er verksamhet specifikt, utan stöd i allmänhet.

Vi söker därför kontakt med kvinnor som vill dela med sig av sina egna unika upplevelser om hur de har hanterat sin situation när de utsatts för brott. Kvinnorna skall vara över 18 år och ha, eller ha haft, någon form av missbruksproblematik. En brottslig handling kan vara av psykisk, fysisk, materiell och ekonomisk karaktär som orsakat skada mot den egna personen.

Vi kommer att använda oss av personliga intervjuer som beräknas ta en 1-2 timmar. Vi vill betona att deltagandet är frivilligt och att den intervjuade kan avbryta eller låta bli att svara på frågor om det anses olämpliga. Platsen för intervjun sker enligt överenskommelse. Vi utgår från Vetenskapsrådets etiska regler då vi skriver vår studie. Detta innebär att det material som vi samlar in endast kommer att användas till forskningsändamål.

Allt som sägs kommer att vara konfidentiellt och behandlas anonymt i studien. Vid färdigställandet av studien finns möjlighet att ta del av resultatet om så önskas.

Vi vore tacksamma om ni har möjlighet att förmedla ovanstående information till tänkbara intervjupersoner som ni just nu möter eller har mött i er verksamhet och att vi efter deras tillåtelse kan få deras namn och telefonnummer så att någon av oss kan ringa upp dem. Det är viktigt att informera dessa möjliga intervjupersoner om att en sådan tillåtelse inte innebär att de förbinder sig att låta sig intervjuas, utan bara att de är intresserade att veta mer om vår studie.

Om ni har några frågor kontakta oss:

Sandra Hansson, Socionomstuderande

Tfn: xxxx- xxxxxx

Sara Nylander, Socionomstuderande

Tfn: xxxx- xxxxxx

För ytterligare information är du välkommen att kontakta:

Handledare:

Stig Grundvall, Fil.Dr. Socionom.

Institutionen för socialt arbete

Tfn: xxx- xxxxxxxx

Forskningsansvarig:

Ingrid Sahlin, Professor

Institutionen för socialt arbete

Tfn: xxx- xxxxxxxx

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Tystnadspliktsförbindelse

Härmed intygas att vi som arbetar med denna studie förbinder oss till total tystnadsplikt angående personlig identitet och det material som framkommer, både i muntlig och i skriftlig form. Allt underlag kommer att behandlas konfidentiellt och anonymiseras vid färdigställandet.

Sara Nylander

Sandra Hansson

.....

.....

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Samtyckesavtal

Jag har fått information om studiens syfte och utformning samt givits möjlighet att kontakta Sandra Hansson och Sara Nylander för ytterligare information kring studien. Jag ger också mitt frivilliga samtycke till att delta i studien som undersökningsperson och att de uppgifter jag lämnar vid intervjun får användas till studien och forskningsändamål.

.....

Stad och dagens datum

.....

Signatur och namnförtydligande